

3

עוד שם אפי' היה קאי קמיה דרב יוסף כחלד איסוקי לטועה דמדינה ח"ל מלי' אמרי' ליה
 ח"ל שנקיה ומלי' שנה מדר' ירמיה הסם לא מיטער הכא מיטער. ודמי' ו"ל לא כחז חילוק
 זה חלל הכהן הדין הלאשון כשעונו. ואולי דמי' כדעם קלם ומפרישם שמוכרים דהא דרב
 יוסף חלל דלא כהלכה שסוכר עמלי עשכנז אית' ראי' נעלמלו ח"ל' עשה מעין מלאכה
 הלאשונה וכו' וכן הלכה כן וכמו שכתב
 פ"ק ב"ש: משמטה לו רצועת' מנעל וכו' וכו'
 או שישמט רוב הדגל מותר להחזיר הרצועות
 וכו' מוספתא:

ה העניבה מותרת כו'. כגב הרמ"ז אפילו קשר מותר כממני' דלמרי'ן קושטין דלי
 כשפיקו' וכו' קמי' ויגלד שלא יעגנו לחבל קאי ולא אפיקו' דהיינו משיח
 ומימח' אמאי' פסק כדכנן דלמרי' לא יחא קושטו חלל עוננו ו"ע ע"כ:
 הפותל חבלים וכו': וכן המפריד את הפתיל וכו': כגב הרמ"ז התוס' שמי הפירות
 וכו' מימח' למה לא כגב שיהא חייב שמים משום
 קושט ומשום חופי' דכדבי' הירושלמי שיה' כדל'
 עשה שמי מלאטס קושט ומור ע"כ:
 והפוחת בית הצואר וכו'. כגב הרמ"ז
 כפ"ק דמכות (ג) פ"ט"ו פ"ח
 היה נזר ממש עשה פתח חדש לחלוק בשבת
 חייב שמים מפני שפיקן בלי פירות דמי' או כגב
 משיח' משום קודע דקודע שלא ע"מ למפור' הוא
 משיח' משום הקון כל דמי' גמר מלאכה ומלכה
 דמכא כפ"טס והקשו עליו וכו'. והקון כמו שפי'
 ר"מ דלא כפוחת פתח חדש לגמרי חלל שכנר
 נסחה כחול חלל שכנר ע"י הפירת חוט או כגב
 כדק' שפ"טס מכנסי גדיס או כגב שמי' השנים
 רגילות לקשור גלגלים ופחם שבת אוחז חוט או
 כגב שמי' שם חייב שמים משום גמר כלי ע"כ:
 י"א יג המדבק ניירות וכו': וכן המפריק
 ניירות וכו': וכן הקושע
 כלי ארמ' וכו'. כגב הרמ"ז קשור ירמיה על
 פירש כן והבא' רמיה שאין כיון כגלגל שגם ענין
 ויש לנו סיוע עוד לדכחי' היא' דפקדן ככל מעדכין
 (עירובין ל"ה) דמיקו' לא נמנעל על עין קושטין
 ח"ן כיון כגלגל וכן ספריה כגלגל ע"כ. וכגב
 כגב נזה הרב המגיד:

מותר לקשור אותו בשבת. לפיכך אם נפסקה רצועת
 סנדלו בכרמלית וכו' נשאל גמי' לה הראוי למאכל בהמה
 וכורך עליו וקושט הגמי'. נשמטה לו רצועת מנעל וסנדל
 או שנשמט רוב הרגל מותר להחזיר הרצועות למקומן
 ובכ"ב שלא יקשור: ה העניבה (מ) מותרת לפי שאינה
 מתחלפת בקשירה. לפיכך החבל שנפסק מקבץ שני
 קצותיו וכורך עליו משיחה ועוננו עניבה: ו מותר
 לקשור קשר שאינו של קיימא לדבר מצוה. כגון
 שיקשור למורה שעור משעורי' התורה. וימת כגור
 שנפסק קושטין אותה במקדש אבל לא במדינה. ולא
 יקשור נימא לכתחלה אפילו במקדש: ו כל קשר
 שחייבין על קשורו כך חייבין על היתרו (ע) וכל קשר
 שהקשור אותו פסור כן המותר אותו פסור. וכל קשר
 שמוחר לקשורו כן מותר להחזירו: ה הפותל חבלים
 מן ההוצין ומן החלף או מחוטי צמר או מחוטי פשתן
 או חוטי שער וכיוצא בהן הרי זה תולדת קושט וחייב.
 ושעורו כדי שיעמוד החבל בפחיתלו בלא קשירה
 שנמצאת מלאכתו מתקיימת. וכן המפריד את הפתיל
 הרי זה תולדת מחיר וחייב. והוא שלא יתכוין לקלקל

בלבד ושעורו כשעור הפותל: ה התוס' ישתי' תפירות חייב. והוא וי' שקשור ראשי
 החוט כמאן ומכאן כדי שתעמוד התפירה ולא תשמש. אבל אם תפר יתר על שתי תפירות
 אף על פי שלא קשר חייב שתי תפירות. וירמחה חוט של תפירה בשבת חייב
 מפני שהוא מצורכי' התפירה: י הקודע כדי לחפור שתי תפירות על גנת לחפור שתי
 תפירות חייב. אבל הקודע להפסידה פסור מפני שהוא מקלקל. הקודע בחמתו או על מח
 שהוא חייב לקרוע עליו חייב מפני שמיישב את דעתו ברבר זה וינוח יצרו והואיל וחמתו
 שוככת ברבר זה הרי הוא כמתקן וחייב. והפוחת בית הצואר בשבת (ו) וחייב: י"א המדבק
 ניירות או עורות בקולן של סופרים ויוצא בו הרי זה תולדת תופר וחייב. וכן המפריק
 ניירות דבוקין או עורות דבוקין ולא נתכוין לקלקל בלבד הרי זה תולדת קרוע וחייב:
 י"ב הבונה כל שהוא חייב. המשוה פני הקרקע בבית כגון שהשפיל (ז) לחל או מילא גומא
 או גיא הרי זה בונה וחייב. אחד נתן את האבן ואחר נתן את הטיט הנותן הטיט חייב.
 ובגדר העליין אפילו את האבן והתורה על גבי הטיט חייב. שהרי אין מניחין עליה
 א טור סימן ט"ח פ"ד ל"ח סי' ב: א טור סימן ט"ח פ"ד ל"ח סי' ב: א טור סימן ט"ח פ"ד ל"ח סי' ב: א טור סימן ט"ח פ"ד ל"ח סי' ב:

ה הקודע כרי' וכו': שם נמשנה (שם ע"ג) והקודע על מנת למפור שמי תפירות. ופרק האורג (שם ק"ה) כל המקלקלין פטורין. הקודע בחמתו וכו' כרימ' שם. וכגב בלרמי' הענין
 כלרובה פרק ח' ומכאן שם דעת החולקים עליו:

הפוחת בית הצואר וכו'. מותרת לטעוה פרק כמה עומטין (שם מ"ח) ופריש' ו"ל נזר של חלוק ככמלה חייב שמים דהשתא קא משוי' ליה מנא, ע"כ:
 י"א המדבק ניירות וכו': וכן המפריק ניירות וכו':
 י"ב הבונה כל שהוא חייב וכו'. משנה פרק הטוה (שם ק"ב) הטוה כל שהוא חייב: המשוה פני הקרקע וכו'. פרק כלל גזול (שם ע"ג) מימחה כמתים פרק ח': אחד נתן
 את וכו'. פרק הטוה (שם ק"ב) אחד שמואל המגיד אח האבן חייב משום מה שמימי' אחד נתן את האבן ואחר נתן את הטיט הנותן את הטיט חייב

לחם משנה
 ד לפיכך אם נפסקה רצועת סנדלו בכרמלית וכו' היה ממה על רגליו למה לא
 חילק בין חלד לכרמלית וכמו שהוא סוכר שאין חילוק בהם והא דרב יוסף
 דלא כהלכה חלל. וקשה ד"כ אמאי' הוכי' רבנו כרמלית אדרבא מדהוכי' כרמלית
 משמט דמ"ל כרב יוסף דדוקא כרמלית אבל לא כחלד ואולי' שהוכי' כן מפני שאמר חלל
 לשון הגמרא שהמשנה ארבע כרמלית וחוק. ומ"ש ה"ה ו"ל ואולי' דעמו כדעת המפרשים
 אע"פ שלכאורה נראה שהוא מוכרח בגמרא העולם שאפשר דמה שאמרו בגמרא הסם לא
 מיטער וכו' הוא לומר דמשי' הקשירה אסורה נתלך ומור אפי' והקשה לו והוא מנה הוא
 כלומר נתי' דאסור לקשור מ"מ אמאי' אסרת לעלמלו ולאו דמי' ליה ואמר דמקד' מתק' ר'
 יומן ש"מ הלכה כרי' ולפי פירוש זה ליתן דלת' מן כרי' מ"מ אסור לקשור כהנל' משום
 דהסם לא מיטער הכא מיטער דלא הולך רב יוסף לומר דהלכה כרב יהודה חלל לאסור

הנהגות מיימוניות
 ד (ז) כדבר' ליה רבי אבהו לוי' ירמיה: (ז) כדבר' ודלא כ"י ירמיה וכן פרי' ואע"ג דמשמע
 סתמא דהלכותא כ"י בפרק הירושא תפילין וכו' על ביהות: ו (ז) כמתני' כל שחייבין על
 קשורו וכו' על הירוש': (ז) ופרק בגמרא הוא לא קיימא אמר רבב"א א"י' הוא שקשורו
 מכאן פסק ר"א' שאין נקרא קשר של קיימא אלא קשר על קשר מראין חייב בבאן משום
 קשר וכן כתב ב"ה' אמנם יש קשרים שמתקיימין בקשר אחר כגון שקשור תכל' בראשו
 ואין קשר שני ראשית בותר וכן כל כיוצא בזה ע"כ: י (ז) כגב טומטין ופרק קמא דמכות
 פריש' חייב משום פרה כפשיט' י"ב (ז) פרק כלל גזול הוה' לו גומא ונשמה כעפר חייב משום בונה ע"כ:
 ה"ל

העשה
 ה"ל

ה העניבה מותרת כו'. כגב הרמ"ז אפילו קשר מותר כממני' דלמרי'ן קושטין דלי
 כשפיקו' וכו' קמי' ויגלד שלא יעגנו לחבל קאי ולא אפיקו' דהיינו משיח
 ומימח' אמאי' פסק כדכנן דלמרי' לא יחא קושטו חלל עוננו ו"ע ע"כ:
 הפותל חבלים וכו': וכן המפריד את הפתיל וכו': כגב הרמ"ז התוס' שמי הפירות
 וכו' מימח' למה לא כגב שיהא חייב שמים משום
 קושט ומשום חופי' דכדבי' הירושלמי שיה' כדל'
 עשה שמי מלאטס קושט ומור ע"כ:
 והפוחת בית הצואר וכו'. כגב הרמ"ז
 כפ"ק דמכות (ג) פ"ט"ו פ"ח
 היה נזר ממש עשה פתח חדש לחלוק בשבת
 חייב שמים מפני שפיקן בלי פירות דמי' או כגב
 משיח' משום קודע דקודע שלא ע"מ למפור' הוא
 משיח' משום הקון כל דמי' גמר מלאכה ומלכה
 דמכא כפ"טס והקשו עליו וכו'. והקון כמו שפי'
 ר"מ דלא כפוחת פתח חדש לגמרי חלל שכנר
 נסחה כחול חלל שכנר ע"י הפירת חוט או כגב
 כדק' שפ"טס מכנסי גדיס או כגב שמי' השנים
 רגילות לקשור גלגלים ופחם שבת אוחז חוט או
 כגב שמי' שם חייב שמים משום גמר כלי ע"כ:
 י"א יג המדבק ניירות וכו': וכן המפריק
 ניירות וכו': וכן הקושע
 כלי ארמ' וכו'. כגב הרמ"ז קשור ירמיה על
 פירש כן והבא' רמיה שאין כיון כגלגל שגם ענין
 ויש לנו סיוע עוד לדכחי' היא' דפקדן ככל מעדכין
 (עירובין ל"ה) דמיקו' לא נמנעל על עין קושטין
 ח"ן כיון כגלגל וכן ספריה כגלגל ע"כ. וכגב
 כגב נזה הרב המגיד:

נת קני"א [ע"ב]
 נמשכה:
 וכן הנור עמוד שני:
 ש מי"ג [ע"א]
 דל לה רב הונא כו'
 ים בפרק כ"ה [שם]
 הלכה כן:
 י [שם ד"ה כסוב]
 : תרומה הדשן
 סימן ע"א:
 ו בתרומה הדשן:
 מב"ס בפרק י'
 ות שבת [הלכה י'
 דגבי מלכות
 ג, בשבת דף מ"ז
 ב: מ"ג לאין סה
 קמ: ב"י שם ד"ה כמ'
 המ"ק סימן רפב
 עמוד ר"ג:
 זכין ק"ד [ע"א]:
 זירוש המוספות שם
 ד"ה [דשן]:
 ה, שבת קכ"ב
 וכרנא ונעוהוין לה,
 [א]:
 הרא"ש בעירובין
 סימן ה' חלה דרב
 אל דף ל"ה [שם]:
 ו פרק כג סימן י'
 ו שם עירובין לה, ב ד"ה
 י: שם קמ' ה ד"ה
 ג, שם, כ ד"ה משה':
 זבת [קמ"ו] [קמ"ו]
 [ע"א] במשנה:
 יהי מוקף לה בבית
 [ע"ב] וכס"י ד"ה
 ממוספת:

יד שהם כפי, י נראה לי דאם אינו כלי, רק (כלי) י עץ בעלמא,
 אף על פי שהוכן לטלטל מכל מקום אסור לסמכו תחת הקורה,
 דדמי לזונה: מו אם מהדקם וכו' אסור. נגמלא [שבת מג, א] **ה**
 הטעם למצטל כלי מהיכנו, שאינו יכול שוב ליעלו משם (רש"י שם
 ד"ה וכן קורה), והעולת שבת [מ"ק]
 ה' לא עיין שם. משמע דאם אינו
 מחזב צחוק כל כך שרי:
 מו התוקע וכו'. וכן התוקע העץ
 בתוך הקורדס חייב, וכן המפרק
 עץ תקוע מייב משום קומר, והוא
 (י) שיחכוין לתקן (רמב"ם שבת פ"ק
 י' הלכה יג [טו]): יו ולא השיב
 במסופי, משום דלא מצטל ליה
 התם, דמזי למאלל זהמה או לטיע.
 אבל דבר דמצטל ליה התם אסור,
 דאיכא משום אשווי גומות (גמרא
 עירובין קד, ה ב"ה עמוד שני ד"ה הלך),
 (י) ועיין סימן (שפ"ג) [שע"ב] י'
 סעיף י"ו. ונראה לי לדוקא הכא
 שצא לתקן החצר אסור, דדמי לבנין,
 אבל זענין אחר שרי, דהא שרי
 לכסות רוק באפר, כמו שכתוב סוף
 סימן ש"י [סעיף ט], כיון שאינו
 מכיון לבנין:

ז קורה שנשברה מותר לסמכה (י) בארובות המטה
 יי יד (ל) שהם כלי לא כדי שתעלה דאם כן הוה
 ליה בונה אלא כדי שלא תרד יותר, והוא שיהיו רפויים
 שיכול לישלם כשירצה (ח) אבל מו אם מהדקם שם אסור:
 ח י (ב) ספסל שנשמש אחד מרגליו אסור להחזירו למקומו ולהניח אותו צד השמש
 על ספסל אחר י יש מי שמהמיר לאסור: [הגה] ועיין לעיל סימן ש"ח י"י:
 ט י מו (ט) התוקע עץ בעץ [ל"א] בין שתקע במסמר [ל"ב] בין שתקע בעץ עצמו עד
 שננתאחד- [ל"ג] הרי זה תולדת בונה:
 י חצר שנתקלקלה במימי גשמים יכול לזרות בה תבן יו ולא חשיב כמסופף על
 חבנין ובלבד שישנה שלא יורה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה י שיחפכנה
 ויביא תבן על שוליה דהיינו על ידי שינוי (י) אבל (י) ביד אסור:

סימן שיד

דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת.

וכו י"ב סעיפים:

→ **א** [א] אין בנין וסתירה בכלים ב [ב] והני מילי (י) שאינו בנין ממש י [ג] כגון חבית [הגה] **ב**
 [ד] א [ה] שאלה ממוקם ב (י) ארבעים סאה: י שנשברה (י) ודיבק שבריה ג בופת

שיד א שאינה מחזקת. דאלו מחזקת ארבעים סאה הוה ליה כאהל, וכן כתב הר"ן פרק (כ) [כג] [שם סא, ב ד"ה ממני], ורש"י
 [לה, א ד"ה ומהני] ותוספות נלה, ב ד"ה ואמאי [בעירובין פרק (ו) [ג] ג]. ואפילו אינו בנין גמור אסור, וזענין גמור שיד אפילו
 בכלי קטן [ג] (י) והר"ן [שם] פליג על רש"י [שם קמ' א ד"ה שוכר] דסבירא ליה דהטעם משום מקלקל, וכן דעת המוספות [שם ד"ה שוכר];
 עירובין [שם] והרא"ש [שם פרק כג סימן ו; עירובין פ"ג סימן ה] וזענין גמור שיד אפילו בכלי קטן, דוק ותשכח, דלא כעולת שבת [פ"ק] ב שכל
 ושנה ושלש, ולא דק בעירובין דף ל"ד, ע"ש: ב ארבעים סאה. היינו אמה על אמה צלם אמות (י) עם הדפנות (י) בלא עוזי
 הלבושים והרגלים, וכן פסק הרמב"ם [ג' ד, א]: א"ל בופת יכור כו'. דמחמת גריעותא לא חייב עליה, וליכא למיחש שמה יתכוין לעשות
 ערך א"ח למהריק"ש

סיף ה דמקומו. אפילו רפוי: בפרק (יש מי שמהמיר). עיין סימן ש"ח דין י"ו:
 שיד סוף א חבית וכו'. שאלה מחזקת ארבעים סאה:

באר היטב
 דוקא תבן, אבל דבר דמצטל ליה התם אסור, דאיכא משום אשווי גומות. וכתיב
 מ"א [פ"ק י] נראה לי דוקא הכא שצא לתקן החצר אסור דדמי לבנין, אבל
 זענין אחר שרי, דהא שרי לכסות רוק באפר כמו שכתוב סוף סימן ש"י, כיון
 שאינו מכיון לבנין:
שיד (א) ארבעים סאה. היינו אמה על אמה צלם אמות עם הדפנות
 בלא עוזי הלבושים והרגלים, וכן כתב הרמב"ם, [פ"א] פ"ק ב:

שעיקר משמשו על ידי פירוק תמיד לא מיקרי גמור מלאכה, אפילו אם הוא
 תוקע מחזק השרוי"ף, ע"ש: (ח) בארובות. ועץ בעלמא אף על פי שהוכן
 לטלטל אסור לטמוכו תחת הקורה, דדמי לזונה, מ"א [מ"ק י]: (ט) התוקע.
 וכן התוקע העץ בתוך הקורדס, וכן המפרק עץ תקוע מייב משום קומר, אם
 מחכוין לתקן רמב"ם, מ"א [מ"ק טז]: (י) ביד. ועל ידי עכו"ם שרי אם
 יש בו צורך הרבה, ככל מידי שהוא שבות דשבות, ע"ו [מ"ק י]. וכתב ב"ה

הגהות רעק"א

שיג (א) (מנא סי' יו) גמרא ב"ה. לשון הכ"ס משום דמוסף על הגנין, ולי
 נמי משום אשווי גומות:

ביאור הגר"א

[ל] [נפיק ו] שהם כו' דאם כן. רש"י [שם קנא, ב ד"ה סומכין ור"ה לא שחעלה]:
 [לא] [נפיק ט] בין. ריש פרק הבונה [שם קב, ב]: [לב] בין. סוף פרק כירה
 [שם מו, א"ב]: [לג] הרי זה. בפרק הבונה [שם קרב]: [לד] [נפיק י] אב"ה.

שיד [א] [נפיק א] אין. שבת (קכ"ג) [קכב] [ע"ב]. עירובין ל"ה [ע"א], יו"ט [ביצה] (כ' ב') [כב, א] [א] [ב] [ב] והני מילי שאינו. דבנין מחדש הוי בונה, כמו שכתוב
 [שבת] [ע"ו] [צד] [י] ב' וק"ב ב', ועיין תוספות שם נ"ה [חביתא] ושם נ"ה [אין]. ואפילו החזרת הכלי אם הוא מעשה אומן, כמו שכתוב [שם מ"ו א], ועיין
 שם בתוספות נ"ה [החליות] ומ"ו א' ב'. וכן סתירה, כמו שכתוב בעירובין שם נ"ה [אמאי] ושם נ"ה [כעין]: [ג] כגון. שבת קמ"ו א'. והרשב"א [שם ד"ה מתניין] והר"ן
 [שם סא, ב ד"ה א' במעול קטיר כו', אבל בפותחת לא. ועיין תוספות שם נ"ה [חביתא] ושם נ"ה [אין]. ואפילו החזרת הכלי אם הוא מעשה אומן, כמו שכתוב [שם מ"ו א], ועיין
 שם [ביצה לג, ב], וכן הסוגיא דפרק ג' דעירובין נלה. [ב] לפי הסלקא דעתא הוה אמינא במגדל של עץ דאהל הוא, וכן משמע שם [לה, א] דקאמר מר סבר אהל הוא
 ומר סבר כו', אלמא דלמאן דאמר כלי שפיר דמי, וכן דעה רש"י שם נ"ה [ומתני]. או הסלקא דעתא במגדל של אבן, כמו שכתוב בירושלמי שם [פ"ג סוף הלכה ג]
 והביאו תוספות שם נלה, ב ד"ה ואמאי [שם] [שבת קמא, א סוף ד"ה שוכין]. וכן מה שכתוב שם [עירובין לה, א] הכא במעול קטיר במיתנא, נמי כהאי גוונא דאהל הוא.
 ועיין בהג"ה שאינה כו', ועיין מה שכתבתי לקמן [מ"ק ד]. וכן עיקר: [ד] [הגה] שאינה מחזקת. דתוספות בעירובין שם [לה, ב ד"ה ואמאי] חירצו בחירצין ראשון
 דהוה דעירובין במגדל גדול עסקינן, וכן כתב שם רש"י נלה, ב ד"ה ומתניין [ר"ן] [שבת סא, ב ד"ה מתניין], וכן כתב רשב"א [שם קמא, א ד"ה מתניין] וכתב דכן מוכיח
 סוגיא דשם. וכתב באור זרוע [הלכות שבת סימן עה אוה יב עמוד ר"ג] שאינה מחזקת כו', וכן כתב רש"י שם [עירובין] ל"ה א' ד"ה ומתניין, וכמו שכתוב שם ל' ב',
 ויזיזי ויה רש"י ד"ה שמייה כו'. וכמו שכתוב בפרק ט"ו דכלים [משנה א] ופרק ח' דאהלות [משנה א], ובאהל כולי עלמא לא פליגי, כמו שכתוב בעירובין שם.

ציונים לרמ"א

סעיף טו בהגה:
 (ב) תרומת הדשן
 ו ס"ה [שם] אור זרוע
 ז שם סימן עה אות יב
 עמוד ר"ג:

הגהות המס"ע

סוף ה אסור להחזירו
 קמא. גזירה שמה יתקע
 בכח:
 כהנה ועיין לעיל סימן
 י"ח סעיף י"ו בהגיה:

הגהות סריצמאן

בואר מהא שאין סנין הלא
 מכין יושלח

ד. משנה שבת שם
 זכרתי ד"ה ובלבד:
 ** טור עמוד שבת:
 ה. שבת שם במשנה
 וכפירוש רש"י ג"ה אין
 נוקטין מוספה:¹⁰
 ו. שם בכרייתא כ"ט
 אומרים:

הגהות הספ"ע

שיד ספ"ע א ואפילו יש בה
 נקב חדש אם להרחיבו
 אסור. ובא להרחיבו,
 כ"ל:

הגהות והערות

- [1] בדפוס דין אות ט
 ליתאר הגר"ה להלן על
 חיסום 'ואפילו יש בה נקב'
 ולפניו חוקן ע"פ דמשק
 אלעזר:
- [2] כ"ה בדפוס. וכן הוא
 לשון הטור במהדורם
 ויניחה ש"י (גרסיו)
 ובמהדורת קראקא ש"ל
 הוספה "אם" להרחיבו,
 וממהדורת קראקא ש"מ
 ואין נדקס "אם" להרחיבו.
 ועין ע"י ס"ק ב:
- [3] בפשטה אייתי בנקיבה
 המנוסה (שנפקס להלן
 בשע"ף 1), ואילו נקיבה גוף
 הכנית (שנפקס בלון) מקורו
 בכרייתא בגמרא שם, וכן הוא
 בכ"י:
- [4] יתקן ממהדורת פראג
 מקמ"ה ע"פ מחלתי השקל,
 מקור חיים, פרי מגדים
 ולטושי שרד:
- [5] נוסף ממהדורת אמ"ד
 מ"פ:
- [6] נוסף ע"פ מקור חיים
 ולטושי שרד:

כלי (מוספות שם ור"ש שם). כתב הרמב"ם [שבת פרק כ"ג
 הלכה א] העושה נקב שהוא עשוי להכניס ולהוציא, כגון נקב שבלול
 התרגוליס שהוא עשוי להכניס האורה ולהוציא ההבל, חייב
 משום מכה צפטיש, לפיכך גזרו על כל נקב אפילו עשוי להוציא
 או להכניס בלבד, שמה יבא לעשות
 נקב שחייבין עליו. והקשה הכסף
 משנה [שם י ד] [י"י] דצפרק (כ"ג)
 [ג] [שם] כתב דחייב משום צונה.
 ולי נראה דהכא מיירי צולה שאינה
 ממוזרת לקרקע, ולית בה צנין.
 וכמו עוד [רמב"ם שם י טו] העושה
 נקב כל שהוא צין צעך [י"י] צין צנין
 צין צמחכת צין צללים חייב משום
 להכניס ולהוציא. העושה נקב בצקקע הכית שילאו המים חייב משום
 צונה (רש"ד מ"א"ם סימן ה'):^L

שיד (א) מתקן מנא. צפרק חצית [שבת דף קמ"ו ע"א]
 אמריין כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח,
 ורצין הוא דגורו משום לול של תרגוליס דעבד לעיולי אורח
 ולאפוקי הבלא. פירוש, הסרחון, שלא ימוחו התרגוליס. מזה משמע
 דהאי מתקן מנא אינו איסור
 דאורייתא וולת צלול של תרגולין:
(ב) אם אהרחיבו כו'. משמע
 מלשון זה [י"י] דלפילו צפטיק רישיה
 מותר צלא נמכוין לכך, דהא אמר
 [י"י] אם להרחיבו, משמע שולאי
 מרחיבו. וכן צלשון הטור [עמוד שבת]
 ובל להרחיבו, משמע שזהו ודאי.^L

וכן נראה לפרש לשון המרדכי פרק חצית [שם רמז תמ] שכתב ו"ל,
 מנו רצין אין נוקצין נקב חדש ואם צל להוסיק מוסיק, ויש אומרים
 אין מוסיקין [שם קמ"ו, א]. אמר רבי יוחנן הלכה כיש אומרים [שם
 ע"ב], ולי נראה דהכא מיירי שמתכוין להוסיק, אבל אם היה סקין

תקוע מערב שבת חצית מותר להוציא ולהכניסו, שהרי אינו מתכוין להוסיק, כדאמריין סוף פרק צמה טומנין [שם ג, ב] אמר שמואל
 הגי סביני דביני אורבי [דלה] [שלפה] [י"י] והדר דלה שרי, עכ"ל. משמע לכאורה דגם צפנין חצית צעין שלפה מערב שבת, וקשה הא
 שם צפרק צמה טומנין פרכיין אמילחא דשמואל דלמיר צעין שלפה ודלה, וכן רב הונא צני שם צפליקוסתא שהוא עשוי להכניס צמחצין
 אותו צכד עפר, ממתמיחין הטומן לפת אם היו מקצת עליו מגוליס יטליין צשנת ולא צעין שלפה והדר דלה, ואסיקנא צמיוצתא, אם
 כן היאך הביא המרדכי ראייה מהביא דשמואל ורב הונא. ומירך צ"י [עמוד שפה ד"ה והאין דמייתי ראייה ממסקנא דלה צעין שלפה ודלה,
 ומותר משום שאין מתכוין. ואין הלשון משמע כן, ומה, דאם כן היה לו להמרדכי להביא ראייה ממתמיחין דהטומן לפת שזכר בפירוש
 ההימר, ולמה לו דברי שמואל שאינו אלא מחמיר על המשנה. ונראה לי דהכי פירוש דברי המרדכי, דטעם דרב הונא ושמואל קבירא
 ליה להמרדכי כמו שכתבו המוספות פרק כירה [שם דף מ"ד [ע"א דעיר ראשון] דהוא משום שנסקי העפר ומרחיב הגומא, והמרדכי
 מפרש דהכי קאמרו המוספות, שצשעה שהיה הלפת טומן לא היפה שם גומא, כי הלפת מסתים אותה וחלל שלה זר מאד, אבל כי
 שקלה מערב שבת והיתה שם גומא כראוי והדר דלה צערב שנת, או אע"פ שאי אפשר שעל ידי שיטלנה צשנת [לח] [י"י] יהיה קצת
 הרחבה ציחר ויהיה ממש כמו מוסיק על הנקב דפרק חצית [שם קמ"ו, א], מכל מקום מותר כיון דאין מתכוין להוסיק. ועל זה פרכיין
 ממשנה דלה צעין שלפה ודלה, והטעם של המשנה נראה שהוא ממה דאמר רבי אבא צפרק קמא דבינה דף ח' [ע"א] החופר גומא
 צשנת ואין צריך אלא לעפרא פטור עליה, והטעם, דהוי מלאכה שאין צריך לגופה, וכחצו שם המוספות [ג"ה ואי] דמכל מקום אסור
 לכחלה אלא משום שמתח יום טוב החירו צוה אף לכחלה לענין דקר נעוך, ממילא צשנת יש איסור לכחלה, והיינו היכא דהמעשה
 על כל פנים יחא ליה, אע"י דלה יחא ליה צבור מכל מקום יחא ליה צעפר, מה שאין כן כאן צטומן לפת דלה יחא ליה כלל צעפר,
 אלא ליתול הלפת, על כן שרי לגמרי כאן אפילו צלא שלפה ודלה. וצוה מקשה על שמואל ורב הונא דקבירא להו גס כאן יש איסור
 צעשיית גומא וצעין שלפה ודלה דוקא, ונשאר צמיוצתא. ומביא המרדכי ראייה דהא להנהו רבנן יש איסור צעשיית גומא ואפילו הכי
 שרי לדידהו צשלפה ודלה, והיינו כמו מוסיק על הנקב, דאי אפשר צלאו הכי, הכי גמי צנעילת הסקין משהצית שהוא מוסיק על הנקב
 צודאי צשמוזי את הסקין, אפילו הכי שרי כיון דאינו אלא מוסיק ואינו מתכוין. ומשום הכי לא מציא מהמשנה ראייה לפי המסקנא, דשם
 לא הוה כלל איסור אפילו צעשיית הגומא, וכאן חצית יש איסור לעשות נקב חדש, דהכא ודאי יחא ליה צנקב ציצוב משם היין, אם
 כן הוה אמינא אפילו הוספה אסור, משום הכי מציא משמואל דיש איסור ואפילו הכי מותר צמוסיק כיון שאינו מתכוין. והיינו צמידי
 שאין איסור דאורייתא אפילו צמכוין, דהיינו [י"י] צהאיא דעשיית נקב, כמו שכתבתי לעיל [ס"ק א], וכן צהאיא דטומן לפת לפי דברי
 שמואל ורב הונא. כ"ז זה נראה לי נכון וצורר צקיעתא דשמיא, אלא צשבתומת דשן סימן ס"ד לא נחית ליה. ו"ל הצריך לנו שם,
 שא"ה, סקין החשוב כמותל של עץ מצעוד יום או צפספל או דף שאינו מחובר, שרי להוציא הסקין צשנת או לא. משאכא, יראה היכא
 דמקעו צמותל מחובר יש לחוש לאסור אם מוציאו, משום דתנן צבבויה [שם ק"ג, ב] הקודה כל שהוא חייב, ומפרש אליבא דרב דחייב
 משום צונה, וחייב [י"י] קודם שנתמלא הנקב, כדאיחא שם צגמרא [ק"ג, א] ורש"י [ג"ה צלמח לרב], ואם כן צהוצאת הסקין היכא דמקוע
 קצת צחוק כמעט פסיק רישיה היא שלא יוסף צנקב, והוי ליה קודה כל שהוא. ואין נראה להביא ראייה מהא דכתב המרדכי פרק חצית
 [שם] שאם היה סקין תקוע חצית מותר להוציאו ולהכניסו שהרי אין מתכוין להוסיק, ומייתי ראייה מפרק צמה טומנין האי [י"י] סקין
 דביני אורבי דלה ושלפה שרי, יש לומר דכיון דחצית כלי הוא ואין צנין וסתירה צללים צדצר שאין צו חוק ואומנות לכולי עלמא, ולהכי
 אין צו משום קודה אפילו הוה אי אפשר שלא יוסף צנקב. ואם תאמר דמחייב משום דמתקן פיתחא, קא מסקיין התם פרק חצית [שם
 קמ"ו, א] דצר חורה דכל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא לא שמייה פתח, אלא דגורו צכל פתחים ונקצים משום לול תרגוליס, ולהכי
 קא מכוין להוסיק (איסור) [אסור], אבל כשאין מתכוין נוכל לומר אפילו אי פסיק רישיה הוא שרי צאיסור דרבנן, כדאיחא צשנת
 מהר"ם [מנוטבוברג דפוס פראג סימן לח] צמרדכי פרק הורק [שם רמז שעה]. אמנם נראה דהאי סקין התקוע חצית איירי שהוציאוהו
 והכניסוהו צכר צחול, ולא פסיק רישיה הוא שיוסף צנקב, מדמייתי עלה ראייה מפרק צמה טומנין מסכינא דביני אורבי דלה ושלפה
 כו', והביא על כרחך איירי דלאו פסיק רישיה הוא שירחיב הגומא, [י"י] דר"י פירש [צפרק] [י"י] כירה [מוספות מה, א שם] דלהכי צני שלפה
 ודלה כדי שלא יזו עפר ממקומו ומשום מוקפה (נראה לי דיש כאן טעות קופר, ו"ל לא כרש"י שם ג, צ ד"ה סליקתא דמשום יזו עפר

דיחכוני לעשות כלי. וכך כתבו התוספות בשבת קמ"א א' ד"ה שובר, דלא חייב עליה כו', וכן כתב הרא"ש שם, הביאו המ"א נס"ק ג'. אם כן מבואר דאם מתכוין לעשות כלי בסכין או בסייף חייב חטאת אף לרבנן, דרבנן דרבי אליעזר בכיצה דווקא ביד סכרי שבות, ושאינו נקב כל דהו דמכוין רק לפתח, כל שאין עשוי להכניס ולהוציא, ואין להכניס לתוך או להוציא לחוד לית ביה איסור תורה, מה שאין כן כששובר בסכין וסייף ומצמצם שיהיה כלי בכך יש בו חיוב חטאת. ומיהו התוספות ביצה שם ד"ה כי תניא, מפרשי דלא יחיישין לתקון כלי, דשמא יקלקל, והכל ענין אחד. אבל עור פירשו במוסתקי אף אם מכוין לעשות כלי בכך אין זה תיקון כלי ולית איסור תורה, הוראיל דבוקה בשברים לית כאן איסורי תורה. ומכל מקום אין למילף מהתרא דנקב כל שהו, דהתם רק לפתחא מכוין, וכאמור, וצ"ע. ואגב גורא ראיתי להוכיח קצת בקצרה, הנה הר"ן ז"ל ושבט סא. ב ד"ה מתני' פירש דשובר חבית מיירי בשלימה, וקטן שאין מחזיק ארבעים סאה לית ביה בנין וסתירה, הא גדול אסור. ולא הבינותי, דאם הטעם דמקלקל פטור, ומותר משום צורך שבת, הוא הדין גדול, דסותר אין חייב אלא על מנה לבנות על כל פנים, עיין שבת ל"א ב', וכן פסק הר"מ ז"ל פרק עשירי הלכה ט"ו מהלכות שבת, ואם כן גדול נמי כל דרך השחתה פטור, ומשום צורך שבת שרינן. ואם נאמר דמקלקל על מנה לתקן הוא, לאכול הימנו, לא חשיב מקלקל, כמו הקודם בחמתו וכדומה (שבט קה, ב), אם כן קטן אמאי שרי משום מקלקל כמו שכתב שם הר"ן ז"ל. אפשר מתחלה כתב פירוש רש"י

(שם קמו, א ד"ה שובר), ואחר כך כתב מיהו, הוא פירוש, ולאו משום מקלקל הוא, אלא הטעם בקטן אין בנין בכלים אבל גדול כו', וצ"ע. ויש לפרש דבגדול הוה אב מלאכה בונה וסותר, לא התיירו משום צורך שבת אף מקלקל, מה שאין כן בקטן דהוה רק תולדה עשייה כלי ושכירתה, לא החמירו במקלקל לצורך שבת. גם זה דוחק. והנה בלבוש [ספיף א] אסורה לן דבכלי קטן לא שייך בנין וסתירה, כי אם קורא לה שם תיקון ועשיית כלי או שכירתה. הלכך בחביות שאין מחזיק ארבעים סאה, אם שלימה ושובר אותה הרי שכירת כלי ותולדה דבונה וסותר, אבל דיבק בופת אין זה שכירת כלי, ואם מתברר בופת אין זה עשיית כלי, ואין צורך אומנות לזה, ומשום הכי שרי לצורך שבת. אבל חבית גדולה מחזיק ארבעים סאה שייך ביה בנין, דהוה אהל, ואף אין צריך אומנות משום בונה וסותר. ואפשר זה יהיה דברי הר"ן ז"ל, עם שלא הזכיר מוסתקי בקטן. ועיין ב"י [עמוד שנה ד"ה הדין] מה שכתב בשם הר"ן ז"ל (בשופינא) [בקפוינא] דמרא, מה שכתב הר"ן ז"ל ריש הבונה [שם לו, א ד"ה ומקטן] וכל הכלים [שם מו, א ד"ה תירן], אם כן בקטן נמי בהכרח במוסתקי, וצ"ע. ובהו יתישב מה שכתב הר"ב בהג"ה ואין מחזקת ארבעים סאה, אדברי המחבר, אף על פי שזה תירוק בפני עצמו וזה תירוק בפני עצמו להמעיין בב"י [שם], כי תרווייהו אמת לפסק הלכה ולתומרא, ועיין נחלת צבי [סיף א]. ולכאורה נראה מלבוש [שם] דמוסתקי מותר לשבור אותו הדיבור ופת. ואינו יודע לחלק, דמשמע אף אם שובר במקום שהחרס שלם גם כן שרי, יע"ש. ומה שכתב עוד הלבוש [שם] בכלי שלם אפילו נקב כל שהו הוה שכירתו, היינו ממה נפשך, אם מתכוין לקלקל זהו שכירתו, ואם לפתחא ערשה פתח וגזירה אטו לול כו', כדאייתא בגמרא [שבת קמ"א א', ולהרחיבו נמי משום פתחא. ועיין תוספות עירובין ל"ד ב' ד"ה ואמאי, הוקשה להם הא דבעי מרב אש שבת קמ"א א' מהו למברו תביתא [בבורטא] [בבורטא], לפתחא מכוין ואסור או לעין יפה ושירי, במוסתקי מיירי, הובא בשו"ע סיף ו"ד, משמע כן בשלם קטן אף שלא לפתח אסור דהוה שכירתו. ועיין רא"ש עירובין ל"ד [פ"ג סימן ה] נראה כתוספות שם ד"ה ואמאי, ותוספות שבת קמ"א א' ד"ה שובר, דלרבנן במוסתקי, דאי לאו הכי היה אסור, דיש בנין בכלים. ובשבת קמ"ו [רא"ש פרק כב סימן ה] כתב בענין אחר, וכמו שכתב בחדושי הרשב"א שם [ד"ה ובתוספות], וצ"ע כעת. עיין עטרת צבי [ס"ג ב] מה שכתב מקלקל לצורך שבת שרי, למה שכתב המחבר במוסתקי אין צריך לזה, דכחאי גוונא תיקון קצת ושכירה בקצת לא שייך בכלי קטן ושירי. ומכל מקום דווקא לצורך שבת, הא בהונ וודאי אסור. ומיהו אף לצורך שבת לדין כל פטור אבל אסור לא התירו לצורך שבת, והדברים ארוכים * . ואי"ה במ"א [אות א] אבאר עוד, וכאן אין להאריך. ועיין תוספת שבת [ס"ה ה], ולמה שכתבתי אתי שפיר, יע"ש בזה. עיין מה שאכתוב אי"ה באות ב': (ב) אם פ"הרחיבו. עיין ט"ז. האריך, ותוכן כוונתו, דהמחבר נודא מתיר אף בפסיק רישיה, והרב חולק והגיה דווקא, כתורתם הדשן ריש דבריו. וב"ה השיג על תרומת הדשן, דמאחר בספסל תלוש שרי בפסיק רישיה, הוא הדין בחביות שרי, יע"ש. וברכ"י משה [הקצן] אות ה' חירן בחביות אסור דאיכא לימחש שמתקן פתח, והם דברי הט"ז לקמן, ולא ראה דברי דרכי משה, שלא היה לפניו בקצת מקומות ספר דרכי משה. ובלבוש [ספיף א] כתב בפירוש כן להמחבר בתקוע מערב שבת שרי אפילו לא דצה ושלפה, ויש אומרים דוקא דצה ושלפה, ועיין אליה רבה אות ב' בשם מלבושי יום טוב [אות א]. וכן כתב הלבוש בספיף (י"א) [יב] בהג"ה לחלק בין חביות דעושה פתח כו', והנהגה, להמחבר יש ככאן ארבעה חילוקי דינים. א', חבית קטן אפילו שלמה, אם תקוע מערב שבת אפילו לא שלפה ודצה שרי, או דפסיק רישיה בדרבנן שרי, עיין מ"א אות ה', או דפתח זה דרבנן אטו לול, כמו שכתבתי באות א'. והני מילי מתכוין לפתח, הא מתכוין דרך

והוא פירוש, ולאו משום מקלקל הוא, אלא הטעם בקטן אין בנין בכלים אבל גדול כו', וצ"ע. ויש לפרש דבגדול הוה אב מלאכה בונה וסותר, לא התיירו משום צורך שבת אף מקלקל, מה שאין כן בקטן דהוה רק תולדה עשייה כלי ושכירתה, לא החמירו במקלקל לצורך שבת. גם זה דוחק. והנה בלבוש [ספיף א] אסורה לן דבכלי קטן לא שייך בנין וסתירה, כי אם קורא לה שם תיקון ועשיית כלי או שכירתה. הלכך בחביות שאין מחזיק ארבעים סאה, אם שלימה ושובר אותה הרי שכירת כלי ותולדה דבונה וסותר, אבל דיבק בופת אין זה שכירת כלי, ואם מתברר בופת אין זה עשיית כלי, ואין צורך אומנות לזה, ומשום הכי שרי לצורך שבת. אבל חבית גדולה מחזיק ארבעים סאה שייך ביה בנין, דהוה אהל, ואף אין צריך אומנות משום בונה וסותר. ואפשר זה יהיה דברי הר"ן ז"ל, עם שלא הזכיר מוסתקי בקטן. ועיין ב"י [עמוד שנה ד"ה הדין] מה שכתב בשם הר"ן ז"ל (בשופינא) [בקפוינא] דמרא, מה שכתב הר"ן ז"ל ריש הבונה [שם לו, א ד"ה ומקטן] וכל הכלים [שם מו, א ד"ה תירן], אם כן בקטן נמי בהכרח במוסתקי, וצ"ע. ובהו יתישב מה שכתב הר"ב בהג"ה ואין מחזקת ארבעים סאה, אדברי המחבר, אף על פי שזה תירוק בפני עצמו וזה תירוק בפני עצמו להמעיין בב"י [שם], כי תרווייהו אמת לפסק הלכה ולתומרא, ועיין נחלת צבי [סיף א]. ולכאורה נראה מלבוש [שם] דמוסתקי מותר לשבור אותו הדיבור ופת. ואינו יודע לחלק, דמשמע אף אם שובר במקום שהחרס שלם גם כן שרי, יע"ש. ומה שכתב עוד הלבוש [שם] בכלי שלם אפילו נקב כל שהו הוה שכירתו, היינו ממה נפשך, אם מתכוין לקלקל זהו שכירתו, ואם לפתחא ערשה פתח וגזירה אטו לול כו', כדאייתא בגמרא [שבת קמ"א א', ולהרחיבו נמי משום פתחא. ועיין תוספות עירובין ל"ד ב' ד"ה ואמאי, הוקשה להם הא דבעי מרב אש שבת קמ"א א' מהו למברו תביתא [בבורטא] [בבורטא], לפתחא מכוין ואסור או לעין יפה ושירי, במוסתקי מיירי, הובא בשו"ע סיף ו"ד, משמע כן בשלם קטן אף שלא לפתח אסור דהוה שכירתו. ועיין רא"ש עירובין ל"ד [פ"ג סימן ה] נראה כתוספות שם ד"ה ואמאי, ותוספות שבת קמ"א א' ד"ה שובר, דלרבנן במוסתקי, דאי לאו הכי היה אסור, דיש בנין בכלים. ובשבת קמ"ו [רא"ש פרק כב סימן ה] כתב בענין אחר, וכמו שכתב בחדושי הרשב"א שם [ד"ה ובתוספות], וצ"ע כעת. עיין עטרת צבי [ס"ג ב] מה שכתב מקלקל לצורך שבת שרי, למה שכתב המחבר במוסתקי אין צריך לזה, דכחאי גוונא תיקון קצת ושכירה בקצת לא שייך בכלי קטן ושירי. ומכל מקום דווקא לצורך שבת, הא בהונ וודאי אסור. ומיהו אף לצורך שבת לדין כל פטור אבל אסור לא התירו לצורך שבת, והדברים ארוכים * . ואי"ה במ"א [אות א] אבאר עוד, וכאן אין להאריך. ועיין תוספת שבת [ס"ה ה], ולמה שכתבתי אתי שפיר, יע"ש בזה. עיין מה שאכתוב אי"ה באות ב': (ב) אם פ"הרחיבו. עיין ט"ז. האריך, ותוכן כוונתו, דהמחבר נודא מתיר אף בפסיק רישיה, והרב חולק והגיה דווקא, כתורתם הדשן ריש דבריו. וב"ה השיג על תרומת הדשן, דמאחר בספסל תלוש שרי בפסיק רישיה, הוא הדין בחביות שרי, יע"ש. וברכ"י משה [הקצן] אות ה' חירן בחביות אסור דאיכא לימחש שמתקן פתח, והם דברי הט"ז לקמן, ולא ראה דברי דרכי משה, שלא היה לפניו בקצת מקומות ספר דרכי משה. ובלבוש [ספיף א] כתב בפירוש כן להמחבר בתקוע מערב שבת שרי אפילו לא דצה ושלפה, ויש אומרים דוקא דצה ושלפה, ועיין אליה רבה אות ב' בשם מלבושי יום טוב [אות א]. וכן כתב הלבוש בספיף (י"א) [יב] בהג"ה לחלק בין חביות דעושה פתח כו', והנהגה, להמחבר יש ככאן ארבעה חילוקי דינים. א', חבית קטן אפילו שלמה, אם תקוע מערב שבת אפילו לא שלפה ודצה שרי, או דפסיק רישיה בדרבנן שרי, עיין מ"א אות ה', או דפתח זה דרבנן אטו לול, כמו שכתבתי באות א'. והני מילי מתכוין לפתח, הא מתכוין דרך

וכן נראה מדברי התוספות שם בכיצה בשם ר"י, ע"ש. וצריך לומר דהמ"א עדיף מיניה קאמר כמו שכתב רש"י לשטתו: כתב הרמב"ם כו'. והקשה הכסף משנה (בפרק י') דבפרק י' כתב, כצ"ל. והוא פלוגתא בשבת דף ק"ב ע"ב, רב סבירא ליה חייב משום בונה, ושמואל סבירא ליה משום מכה בפטיש; ובתב עוד. בפרק י': העושה נקב כו' בין בבנין כו'. גם מזה הקשה הכסף משנה שם, דהא כלול כתב דחייב משום בונה, [ובפרק כ"ג ופה כתב העושה נקב חייב משום מכה בפטיש. ובהו לא שייך חירוק מ"א, דהא כתב כאן בין בבנין כו', הרי דאפילו במחובר מחייב משום מכה בפטיש. ועיין בספר תוספת שבת [ס"ה ה] מה שכתב בה, אולם הלא מרבוי מ"א נראה

מחצית השקל

דסבירא ליה כמו שכתב הלחם משנה פרק י' (הלכה יח), דהרמב"ם סבירא ליה דרב שאמר שחייב משום בונה ר"ל גם משום בונה, אבל מודה דגם משום מכה בפטיש חייב דהא הוה גמר מלאכה, אלא דשמואל סבירא ליה דאינו חייב משום בונה, כמו שכתבו התוספות שם ד"ה לול כו'. ולכן כשהוא מחובר כתב החיוב משום בונה ונקט לשון רב, אבל כשאינו מחובר דליכא לחיובי משום בנין כתב משום מכה בפטיש. אולם בפרק י' מה שכתב העושה נקב כו' בין בעץ בין בבנין כו' חייב משום מכה בפטיש, היינו משום שכלל שם הדיבה דברים תלושים ומחוברים, לכן נקט חיוב הכולל כולם, דהיינו מכה בפטיש, מה שאין כן חיובא דבנין ליכא כי אם במחובר:

וכן נראה מדברי התוספות שם בכיצה בשם ר"י, ע"ש. וצריך לומר דהמ"א עדיף מיניה קאמר כמו שכתב רש"י לשטתו: כתב הרמב"ם כו'. והקשה הכסף משנה (בפרק י') דבפרק י' כתב, כצ"ל. והוא פלוגתא בשבת דף ק"ב ע"ב, רב סבירא ליה חייב משום בונה, ושמואל סבירא ליה משום מכה בפטיש; ובתב עוד. בפרק י': העושה נקב כו' בין בבנין כו'. גם מזה הקשה הכסף משנה שם, דהא כלול כתב דחייב משום בונה, [ובפרק כ"ג ופה כתב העושה נקב חייב משום מכה בפטיש. ובהו לא שייך חירוק מ"א, דהא כתב כאן בין בבנין כו', הרי דאפילו במחובר מחייב משום מכה בפטיש. ועיין בספר תוספת שבת [ס"ה ה] מה שכתב בה, אולם הלא מרבוי מ"א נראה

פבושי שרד

אף על פי שזולתי מרחיבו שרי: (ה) שם בהדיא דעשיית נקב כמו שכתבתי פ"ע"ל. היינו נס"ק א' דלחן חיסור נקב מן המורה אלף גולל: (ו) שם קודם שנתמלא. ר"ל, אפילו קודם שנמלאה: (ז) שם סכין דביני אורבי. שנוענין סכין בין שורות הלגנים שננין להשטמר: (ח) י"ז שם דר"י פירש פרק ביריה, פ"ל. היינו ר"י במוספות פרק מיה דף מ"ד שהיה הע"ז נחש דנריו: (יג) מביא פ"ק דבפרק י' כתב, כצ"ל: (יד) שם בין בבנין. לנין עיין, דבהא נשאל קוטימי הכסף משנה, דהא ננין חייב משום בונה. ועיין פתחיהו שפירטו זה:

(ט) ש"ע שם שאינו ערשה כ"י. ר"ל, שאינו ערשה נקב לפתח, אלף שונרה. ואחר כך כתב רבנא טפי, ואפילו נקב שנלמא כו'. ר"ל, שאינו מתכוין לפתח, דלית ביה מרחי לניסוסא, שאינו שונר כלל וגם שאינו פתח, מכל מקום חסור דחיישין שמה יחזיקו לעשות פתח. אלף דניקב שנריה נופת לא חיישין להא, מטעם שכתב המג"א ס"ק ג': (ג) מ"ז פ"ב דאפילו בפסיק רישיה מותר. ר"ל, דלא כעת המרומם הדשן [סימן עז] בהגיה רמ"א דווקא שהולאו וכו': (ה) שם אם פ"הרחיבו. דלגונו נומר אלס נתכוין להכניסו חסור, משמע דלס אינו מתכוין

כ. תלה דף ל"ג [ע"א]:
 ל. טור [עמוד שטן] כ"ס
 הרשב"א [שם ד"ה וכן
 יעמא] כ"ס התוספות
 [עליון ק"ה, א ד"ה וכן
 והר"ן בשם שם כ"ה
 נ"ח, א ד"ה ה"י מדורח]:
 מ. שבת קל"ח [ע"ה
 לפירוט הר"ף שם נ, ט
 הרמב"ם בפרק כ"ב
 [משנת הלכה טו]:
 נ. שם קל"ז [ע"ה] כ"ה
 אפילו לרבי אליעזר
 [וכפירוט רש"י שם משנת]:

ציונים דרבי"א

(1) טור [עמוד שטן] ו"ד
 ריש פרק הולין [שם נ, ב
 ד"ה ומנח, כ"ס הרשב"א
 תלה נ, א ד"ה וכן יעמא]
 והמגיד [משנת] פרק
 כ"ב [משנת הלכה טז]:

הגהות והערות

[כ"ה] ב"ה הדפוסים לון
 אות טו לצורך הגר"א
 בענין ה על מכות "מותר
 לפתחו כו", ולפניו מוק
 ע"פ דמשק אליעזר, ועין
 ביאור הגר"א סוף פ"ק י"ח:
 כ"ז עין סימן ק"כ סעיף
 א' [ומ"א פ"ק]:
 [צ"ל ב"ה]
 כ"ח בדפוס של הגר"א לא
 נדפס כלל הסוג השני,
 ובמהדורה אחר"כ מ"ס
 הדפוסיהו אחר מינה הר"ן,
 ולפניו מוק ע"פ מחלי
 השקל, וכן משמעות פ"ב:
 כ"ח תוקן מהדורה פ"ה
 מקמ"ה, וכן הגיה מקור
 הי"ס:

כ"ט מכאן איתא רק
 ב"ה"ש, ולא בתוספות:
 ז' עין דמשק אליעזר
 ונראה אליהו מה שביארו
 בדבריו:
 ז"א עין מ"ה"ל לעול סימן
 קכ"ט פ"ק א ד"ה רש"י:
 ז"ב ב"ה בכל הדפוסים,
 וכן הוא בדפוס"ד של הקרבן
 מנחל [כ"ה] פרק חולין].
 אולם בקרבן מנחל שלפנינו
 הנוסח ואינו דומה "לכריה,
 ומשום הכי לא היה אהל:

(ח) אב"ע דא יסדר כו'. (ט) כ"ק לומר להכא נמי כ"ק לאויר
 שזינייה, והיינו שלא יתעטשו אלו לא היה לויר זינייה: (1) מותר
 להניח ספר אחד כו'. כבר כתבתי בסמוך [פ"ק ז] טעם ההיתר
 בזה, וצו"ד סימן רפ"ב [פ"ק ג ד"ה נראה] כתבתי להכא מיירי
 שצ"ק ללמוד מכולן, דאם לא כן
 היה אסור משום ציון הספרים
 התחמיתים, ע"ש: (2) הוא"ע
 ואינו צריך לאויר. מזה הטעם
 נמי שרי לפרוס מפה על השלמן
 וקלות המפה מלוייה למטה מן
 השלמן מכל ז'ל, דאין בזה משום
 אהל כיון דאין צריך לאויר שמתח
 השלמן, ועוד, כיון שמה (ט) שמונת
 על השלמן אין צו אהל, מותר גם
 היוצא ממנו, וכמו שכתבתי בסמוך
 [פ"ק ח] לענין קדין היוצא חוץ
 למטה. וטעם זה כתב מו"ח ז"ל
 [כ"ה עמוד שער ד"ה ומה], ושמעתי
 מי שממיר בזה, והוא מפרז על
 מדומיו: (ח) כ"ה אוד"ה כו'.

כשמשדרים חביות זו על גב זו אחת על גבי שתיים
 ואחזו בידו העליונה ויסדר התחתונות תחתיה
 (ד) אבל זו לא יסדר (ט) התחתונות תחלה ויניח
 העליונה עליהן:
 (1) (1) מותר להניח ספר אחד מכאן ואחד
 מכאן ואחד על גביהן: הגה (2) "הוא"ל ואינו צריך
 (3) לאויר שמתחיהן:
 (2) (2) כל אוהל משופע שאין בנגו טפח ולא
 בפחות משלשה סמוך לנגו רוחב טפח הרי זה
 אוהל ערמי והעושה אותו לכתחלה י בשבת (3) פטור:
 (3) משמרת שתולין אותה לתת בה שמרים לסננן
 ומותחין פיה לכל צד חשוב (4) יא עשיית אהל
 ואסור (5) לנשותיה:

כטור [עמוד שט"ה] כתב עוד תנאי ח"ל, ומיירי נמי שאינה יורדת למטה טפח צוקיפה בלא שיפוע לאחר שכלה השיפוע, וכן פירש רש"י
 בגמרא [שם קל"ה, ב ד"ה אהל] לפי גירסתו ח"ל, אבל נחית מפוריא טפח אסור, דהטפח הוא קיר לאהל, (6) והמטה נעשית לו גג. וכתב
 הר"ן [שם נ, ב ד"ה והמגיד] כ"ס הר"ר יונה והרשב"א [שם קל"ה, ב ד"ה לא] ודלמירינן בגמרא דאי נפיק מפוריא טפח אסור, היינו טעמא
 לפי שהכילה פרוסה לאל, אבל מטה זיך, אע"ג דנחתי סדינים מפוריא טפח, כיון דנפריקת סדינים על המטה ליכא משום אהל, לית
 לן בזה עכ"ל. וקשה לי על זה מהא דפרק חולין [שם] דף קל"ח [ע"ה] אלא מעתה שרביב לגלימיה טפח הכי נמי דמחיי, פירוש הניח
 עליו על ראשו כדרך שהוא מתעטף והרחיקה להלן מראשו טפח, הנאחזו בסימן ש"ה סעיף מ' [פ"ק ז], ולפירוט ר"ת [הובא ברא"ש
 שם פ"ב סימן ג] ללמסקנא גם זה אסור משום אהל היכא דמיהדק, דהיינו שאינו נכסף, כמו שכתבתי לעיל [שם], ולמה לא ניומא גם שם
 כיון דהטלית שמכסה צו ראשו אין צו משום אהל, הכי נמי בחלק היוצא להלן מראשו כמו הכא בצידין שאין צו משום אהל כיון דלמעלה
 אין צו משום אהל. ונאמנת נראה לי דמשום הכי מתוך שם לרש"י [שם ד"ה אהל] דסבירא ליה לפי המסקנא דאין כבוצע כלל משום אהל
 אפילו ביוצא טפח, רק משום שמה יפול מראשו, דהיינו דסבירא ליה כמו שכתבתי כיון שאין בעיקר הכבוצע משום אהל. ולר"מ קשה
 מכאן, ונראה דשאני התם שאותו חלק היוצא להלן מראשו הוא שלא כסדר המתעטפים, על כן חשוב להלך צפני עזמו ואינו נגרר אחר
 החלק שעל ראשו, מה שאין כן כאלו בצידין, דדרך פריסתו הוא בצד שיוצא חלק ממנו תחת המטה, ועל כן נגרר אחר החלק המכסה
 את המטה. ומה ראיה צרורה למה דנראה לנו ש"ה [שם] היחיד לכבוצע שלנו הנקרא צריט"ל, דהחלק היוצא נגרר אחר החלק המכסה
 הראש, כיון שאין מסוים החלק ההוא. ואינו דומה לכבוצע שכתבתי בסמוך ש"ה [שם] ופירש רש"י שם [ד"ה והלכה] דהיינו כרבי יהודה דאוסר שלא
 שם. ועוד טעם להחיר, מכה שאין אהל בלא מחילות, וכמו שכתבתי בסעיף י"ג [פ"ק יא]. ועוד ראיה להחיר צריט"ל מהא דאיתא פרק
 המציה כדי יין [גינה] דף ל"ג [ע"ה] הרבה דברים שאסורים משום אהל, ופירש רש"י שם [ד"ה והלכה] דהיינו כרבי יהודה דאוסר שלא
 במתכוין, אבל לרבי שמעון דמחיר שלא במתכוין וכוותיה קיימא לן, מותר בכל אלו כיון שאין מתכוין לאהל, וכתבו שם התוספות [דבור
 ראשון] והרא"ש [שם פ"ד סימן יא] דנראה דאפילו רבי שמעון מודה בהן, דכי אמר רבי שמעון דכר שאין מתכוין מותר היינו שאותו דבר
 אין מתכוין לעשותו, אבל הכא הרי הוא עושה מה שמתכוין לעשות, ואף על פי (7) שאין מתכוין לצנין מכל מקום מתכוין הוא לעשות דבר
 הדומה לצנין, ואסרוהו חכמים משום גזירה משום צנין, עכ"ל. ואם כן כאלו בצריט"ל אינו עושה במתכוין כלל אותו חלק השייך לאהל,
 דאין מתכוין אלא לכסות ראשו, והאהל נעשה ממילא, מה שאין כן כבוצע שנחלמד שנעשה האהל במתכוין לאהל ונעשה אותו החלק
 בנימוח לזה, על כן אסור אפילו שלא במתכוין, כן נראה לענ"ד: (4) עשיית אהל. ואסור לנטוה, כי הוא אהל על (5) חלל הכלי:

ערך פ"ח פ"מהריק"ש
 סוף סעיף ז [ואחד על גביהן]. כיון שאינו צריך לאויר שמתחיהן:

באר ה"ב
 (ח) התחתונות. דעבד אהל, [מ"א פ"ק ט]. וכתב ה"ו [פ"ק ח] לזריך
 לומר להכא נמי צריך לאויר שזינייה, ע"ש: (ט) צ"אור. מזה הטעם נמי
 שרי לפרוס מפה על השלמן וקלות המפה מלוייה למטה מן השלמן מכל ז'ל,
 דאין בזה משום אהל כיון דאין צריך לאויר שמתח השלמן, ועוד, כיון שמה
 שמונת על השלמן אין צו אהל, מותר גם היוצא ממנו, וכמו שכתבתי בסמוך
 ביאור הגר"א

בשם רבו דחולה לשמרים צריך לחלל שחתייו, מה שאין כן ברמנים. ועין
 ברשב"א שם, ואף שיישב דברי רש"י, לא כתב אלא ליישב דבריו, וכן תוספות

[טז] (1) [פ"ק ז] מותר כו' [הגה] הוא"ע כו'. ממה שכתוב שם [שבת] קל"ט ב'
 מערים אדם כו'. ועין רש"י ד"ה מערים כו', ולשיטתו אויל שכתב שם קל"ח

מבנות כ"ה צמאן
 תולגא מפה שלמן חוץ האהל
 מבין רואיה

אשף אברהם

ט דא. עיין מ"א. מוספות צילה ל' א' ד"ה מלמטה, יע"ש. עיין ט"ו [אות] מ': י' בשבת. עיין מ"א. מגיד משנה פרק כ"ג הלכה כ"ט, משנה לרש"י [שנת קלג, א' ד"ה טלית ורל"ט] נס פ"כ סימן ט' שרי אף למתלה, וכבר כתבנו בט"ו [אות] מ' כ' י' לומר כהא' גוונא כולי עלמא מודים, ולא פליגי אלא אי כילה קביע הוה, יע"ש. ועיין סעיף י"א כילה חמנים ממוקנת לכך: יא עשיית. עיין מ"א. נש"ע משמע טעור ועמוד שע' מטעם אהל, עיין ט"ו אות ט' מה שכתבנו צוה דלהמנכר לחלות בלא כלי שני, ולהר"מ אסור:

(ה) אב"ט. עיין ט"ו. לשיטתיה באות הקדום דכל שאין צריך לאורר שתחתיו בשתי מחיצות אין איסור, כי אם בארבע מחיצות, וכבסעיף ז': (ו) מותר. עיין ט"ו. באות ד' שתי מחיצות ואין צריך לאורר שתחתיו שרי, אבל ארבעה ספרים ועליהם ספר יש לומר דאסור. ואפשר במקום הספרים אין דרך להשתמש שם, גם אין דומה לחיבה מחוברת. ובאליה רבה (ך) [ס"ק ט] היקל אף בארבע מחיצות כל שאין צריך לאורר שתחתיו, יע"ש. ומה שכתב הט"ז דאם אינו צריך ללמוד הוה ביוון הספרים, עיין סימן קנ"ד במ"א אות י"ד מתיר קצת, ואם מונחים כבר מותר אף לט"ז יו"ד [סימן] רפ"ב אות י"ג.

וספר גפ"ת ופוסקים על תנ"ך אסור, כמבואר שם, יע"ש: (ז) הוא"ש. עיין ט"ו. דעל השולחן מונח שם ואין חלל ביניהם, חו לא הוה כעושה אהל ומחיצות יחד. ועיין אות ח', ואי"ה שם יבואר. ויש מניחין מפה אחת מבעוד יום והשניה בשבת י"א. והנה מנערין מפה מעל השולחן ומגביהים, יש לומר דהוה אהל עראי, ומאי שנא מפרכת סימן י"ב, ויש לומר התם עושה אהל ומחיצה ביחד. ואי"ה באות ח"י במ"א יבואר עוד, וכאן אין להאריך: (ח) כ"ג. עיין ט"ו. עיין [סימן] ש"א סעיף מ"ם ולקמן אות י"א. והיתרא דברייטל"ש שאין מכויין לצל, משום הכי שרי בלא מחיצות, הא מכויין לצל אהל לחוד אסור. ועיין אות ד' מזה, יע"ש. א"ת הכותב, באות א' כתבנו קצת מדנין אהלים, וכאן עוד רגע אדבר. דע, דאהל קבוע חייב חטאת, ואהל עראי פטור אבל אסור, גמרא שבת קל"ח א' מניקט אביי חומר אמתניא, ובר"מ [שבת] פרק כ"ב הלכה כ"ז כ"ח כ"ט ל' ל"א, יע"ש. ומהו אהל קבוע ואהל עראי, הנה אם מניח סדין על ארבעה קונוסין וקושר שם, או בלא קשירה, שיהיה שם לזמן מרובה, זה הוה אהל קבוע וחייב חטאת, והיינו כל שיש בו רוחב טפח על טפח. ואף חוספת אהל קבוע חייב חטאת, ואף מחיצה מהצד קבוע אפטר טפח על טפח חייב, ועיין סימן ש"ג במ"א אות ז"י"ן וכאן [סימן] א'. אבל אם אין קבוע, רק לזמן מועט, הוה אהל עראי ואסור מדרבנן, ותוספת אהל עראי שרי מדרבנן. ואמנם אהל קבוע פחות מטפח יש לומר לכולי עלמא, ר"ל בין הרי"ף [שבת נו, ב] ור"מ [שם הלכה ט] והרא"ש בקל"ח א' [שם פ"כ סימן ב] מודים דפטור אבל אסור, דהוה חצי שיעור דעל כל פנים מדרבנן אסור. ואהל עראי בפחות מטפח יש לומר כולי עלמא מודים דשרי, דברבנן לא גזרו כולי האי. והיינו אם נאמר חצי שיעור בשבת מדרבנן אסור, לא מן התורה, הוה גזירה לגזירה, ושאינו בשר עוף בחלב וכדומה דאף חצי שיעור אסור אטו חצי שיעור בשר בהמה, כרבי יוחנן לגבי ריש לקיש [יומא עג, ב]. ואם נאמר חצי שיעור בשבת גם כן מן התורה אסור, נאמר באהל עראי דרך נראה כבנין, כל פחות מטפח לא נראה, ולא אסוריה וראיה מסי'א [סימן] ש"א סעיף מ"ם וגמרא שבת קל"ח ב', טפח ודוק, הא פחות שרי לכתחלה. ואם שהר"מ ז"ל [שם] פרק כ"ב הלכה ל"א לא הזכיר טפח, הרי הרי"ף [שם] והמחבר בסימן ש"א הזכירו טפח. ופליגי הרי"ף ור"מ עם הרא"ש בפירושה דכילה, דרי"ף [שם] ור"מ [שם הלכה ל] סוברים כילה הוה אהל קבוע לזמן רב, וכילה פטור אבל אסור באין טפח, אבל הרא"ש [שם] ורש"י [שם ע"א ד"ה טלית] סוברים כילה הוה אהל עראי, לא קבע, ואף שיש טפח לכתחלה אסור, הא אין טפח אף לכתחלה מותר באהל עראי, וכילת חתנים לרי"ף קיל משאר כילה, דמתוקנת לכך הוה עראי, מה שאין כן שאר כילה, ועיין ר"ן שם [נו, ב ד"ה טלית] וברא"ש, ואי"ה במ"א אות י"ד יבואר עוד אי"ה. ועיין לבוש סעיף ט' כל אהל שיש בגגו טפח אהל קבוע, וכל שאין טפח אהל עראי. הוסיף גג טפח, קבוע. והמחבר לא הזכיר זה, רק העתיק לשון הר"מ ז"ל פרק כ"ב הלכה כ"ט. ומסתמא הלבוש משמע דגג טפח ואין טפח תליא מלתא. ואינו כן, כי באהל קבוע או בטפח חייב, ואין טפח מקדי עראי, אבל באין קבוע אף טפח פטור אבל אסור כדאמרן, וי"ל, רצ"ע. ולפ"ד וילן לפני המטה בשבת לתשמיש המטה בפניו נר או ספרים, אם דק ונראה מתוכו אסור, ואם עב הוה כסיו. כיצד יעשה, יניח הישן שם וגם החדש, דהוה חוספת אהל. ובמ"א [אות] ג' כתבנו דצריך קשירה למטה, ולא ראינו מי שעושה כן, רצ"ע * : (ט) עשיית. עיין ט"ו. עיין טור [עמוד שע] הטעם אהל עראי. ועיין לבוש [סעיף ז] אע"ג כל שאין מכויין לאהל שרי בלא עשיית מחיצות, כאן שנוטל כלי ונותן המשמרת עליה הוה עשיית אהל ומחיצות ביחד. אבל הר"מ ז"ל פרק כ"א מהלכות שבת הלכה י"ז שמא יבא לשמר, וכפשטא דגמרא [שבת] קל"ח א' שלא יעשה כדרך שעושה בתול, וא"כ אפילו בסיכתא אסור. ועיין מ"א אות י"א,

ואי"ה שם יבואר עוד:

מחצית השקל

משנה כתב דבאינו מכויין לעשות כלי אע"ג דהוי פסיק רישיה שרי אפילו לרבי יודא, וכיון דרש"י לית ליה סברת התוספות ועל כרחך לא אתי כרבי שמעון, אם איתא דסבירא ליה דבר שאינו מתכוין אסור, אבל חיקשי כיון דאינו מכויין לאהל גם רבי יהודה מודה לדעת מגיד משנה, אם לא שנאמר דבזה חולק רש"י על מגיד משנה אלא סבירא ליה דלרבי יהודה אסור, או יש לחלק בין כלי לאהל ובאהל דוקא פליגי רבי יהודה, והדוק: (פ"ק) בשבת פטור. אב"ט אסור (הרי"ן ומגיד משנה) לדעת כו', כצ"ל. ר"ל, דהרי"ן ומגיד משנה [שבת כב, ט] פירשו כן דעת הרי"ף והרמב"ם: עיין סעיף י"א. ר"ל, דהרא"ש [שבת פ"כ סימן ב] סבירא ליה דכמו בסעיף י"א בכילת חתנים אם אין בגגו טפח ולא בסמוך משלשה טפחים לגגו טפח מותר לכתחלה, הוא הדין בכל אהל עראי משופע, וכן בטלית כפולה בסעיף י' מותר לכתחלה, דהא הם יותר אהל עראי מבכילת חתנים. אבל הרי"ף סבירא ליה דוקא בכילת חתנים מותר כהאי גוונא לכתחלה, וכמו שכתב הטעם סעיף י"א הואיל שהיא מתוקנת לכך, ע"ש, מה שאין כן כאן ובטלית כפולה: (פ"ק יא) עשיית אהל פו. דע, דבריש פרק תולין [שבת] דף קל"ז ע"ב רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב כר' ותכמים אמרים

(פ"ק ט) לא יסדר כו'. ואף ע"ג נב דדבר שאין מתכוין כו'. לאפוקי מדעת רש"י שכתב בכיצד דף ל"ג ע"א, דאיתא שם להאי סוגיא, וכתב רש"י נ"ה [הלכות] דהיינו דוקא לרבי יודא דסבירא ליה דבר שאינו מתכוין אסור, אבל לדין דקיימא לן כרבי שמעון דבר שאינו מתכוין מותר, אפילו מלמטה למעלה, והתוספות חולקים וסבירא להו דאפילו רבי שמעון מודה כהאי גוונא דאסור, וכמו שכתב מ"א. אלא דבספר חוספת שבת [סימן ט] הביא בשם עולת שבת שהקשה בסימן חק"ב [סימן ב] תיפוק ליה דהוי פסיק רישיה ומ"א בסימן ש"י [סימן ה] הוכיח דלא כתרומת הדשן [סימן טו] דפסיק רישיה אסור אפילו באיסור דרבנן, ותיירץ בספר חוספת שבת דסבירא ליה כמו שכתב המגיד משנה [שבת יב, ב] הובא במ"א סימן ש"ה ס"ק ל"ו לענין תיקון כלי דאם אינו מתכוין לעשות כלי אע"ג דהוי פסיק רישיה שרי, כיון דאינו מתכוין לעשות כלי לא מיקרי כלי כלל, והוה הדין דיש לומר כן לענין אהל, עכ"ל. ולענין עדיין לא העלה מזור לדברי רש"י שכתב דאזלא סוגיא דוקא לרבי יהודה דסבירא ליה דבר שאינו מתכוין אסור, חיקשי הא בפסיק רישיה מודה רבי שמעון, ולרש"י ליכא למימר כמו שכתב בספר חוספת שבת דסבירא ליה כמו שכתב המגיד משנה, דהא המגיד

לבושי שרד

מותר לכתחלה. והמנכר ספק כד"ף ורמב"ם: (ג) ט"ו פ"ה והמוטה נעשית ל' גג. הוא גבי כילת חתנים, עיין כנ"ג ס"ק ט"ז: (ג) שם ספקי ה"ל הכ"י. כן פירש רש"י [שנת קלג, ב ד"ה טלית ורל"ט] נס פ"כ סעיף ט' שרי אף למתלה בלא כלי מותר. אבל הרמב"ם הובא כנ"ג [עמוד ששט ד"ה שמות]. ולפי זה נלחט בלא כלי מותר. אבל הרמב"ם הובא כנ"ג [סימן ט] מפרש אפילו בלא כלי, דגורנין שלל יבא לשמר, וזה אסור כמבואר בסעיף ש"ט סעיף ט'. וזה שממס

(מ) ט"ו פ"ה בריך לומר דהכא נמי. היינו על פי דבריו ב"מ"ק הקודם דנשמי ממינות אין איסור אלא אם כן לרין לאורר: (ט) שם ספקי שמונח על השפ"ח. שאין שם מלל צנו לנולתן. ועיין בט"ו ס"ק ט"ק שאחר זה: (ז) ש"ע ס"ה אוהל עראי. כלומר, אפילו עשאו לקנע לא מיקרי אהל אוהל עראי: (ג) בגיא פ"ה ל' דעת הרי"ף. מה שאין כן לדעת הרא"ש [שנת פ"כ סימן ט] וטור [עמוד שע]

איצר מפרשים

ודחוק. וחו קשה לשיטת הרמב"ם מאי פריך בגמרא דף קל"ז [ע"ב] לרבי אליעזר השתא אנוסופי על אהל עראי אסור, לכתחילה מבעיא, הא הכא לאו אוהל הוא, וישמע דבריו חסות שנומר ע"ל רבי אליעזר חרד דהוה לומר, חל רל זה

ג (בגיא פ"ה יא) שלא יבא לשמר אב"ט. כצ"ל. וי"ב, לכאורה האריך בתנם, כי בהרמב"ם לא נזכר עשיית האוהל, כי אם שמא יבוא לשמר, והשו"ע חפס לשון

כתוספות ד"ה פרוס ס"ד כו' דמחיצה בלא גג לאו אהל הוא

[מז, ב]

בגמרא ולא היא לא רבי יהודה כו' אבל שבת דאיסור סקילה לא. ופירש"י דכיון דאיסור סקילה הוא במלאכה דאורייתא מידין אפילו במידי דרבנן דאית בה עכ"ל. ולכאורה יש לדקדק דלענין מחיצה תלויה בשמעתין לא אשכחן צד איסור סקילה דאורייתא אפילו למ"ד דמחיצה תלויה לא מיקרי מחיצה לענין שיהא רה"י גמורה אפ"ה הזורק מרה"י לתוכו פטור דנהי דרה"י לא הוי דבקיעת גדיים מבטלין המחיצה מכל מקום מרה"י נמי לא הוי בשביל כך אלא כרמלית בעלמא הוא דליכא אלא איסור דרבנן, ואפשר דאכתי משכחת לה שפיר דהוי ר"ה כגון שהמחיצה תלויה גבוהה מאד מן הארץ. כגון בגשרים המפולשין דסוף פרק כל גגות [עירובין צה, א] בענין שדרך הרבים עוברת באותו פילוש, וא"כ למאן דלית ליה גור אחית היכא דאיכא בקיעת גדיים דמבטל המחיצה הדר הו"ל רה"י גמורה¹⁶⁵. ועפ"י יש ליישב קצת מה שהקשיתי לעיל ברף הקודם [ד"ה בגמרא לימא] דלענין פרוץ כעומד לא משמע ליה להש"ס לחלק בין שבת דאיסור סקילה לסוכה כדמפלגינן הכא, ולמאי דפרישית אתי שפיר דלא שייך לומר כן אלא בכהאי גוונא דהכא דאפשר דבאותו ענין עצמו יוכל לבא לידי איסור סקילה, מה שאין כן לעיל נראה דלא שייך איסור סקילה בכהאי גוונא אפילו פרוץ מרובה על העומד מהאי טעמא גופא נהי דרה"י לא הוי רה"י נמי לא הוי אלא כרמלית, כנ"ל ועדיין צ"ע ודוק היטב¹⁶⁶.

שם וא"ה מעשה שנעשה בציפורי כו' לא על פי ר' יוסי אלא על פי ר' ישמעאל בר' יוסי. ולכאורה יש לתמוה מאי דוחקיה למימר הכי לעשות מחלוקת חדשה בין רבי יוסי ובין רבי יהודה ורבי ישמעאל בר' יוסי, ולמה לא נאמר בפשיטות דמעשה בציפורי על פי רבי יוסי נעשה וס"ל לגמרי כו' יהודה. ויש ליישב דלענין דינא איתמר והיינו לשיטת הסוברים דקיי"ל הלכה כר' יוסי דנימוקו עמו אפילו לגבי סתם משנה כמו שהביא הרא"ש ז"ל בשמעתין [סי' ל"א], לפי זה אתי שפיר דלא ניתא ליה לסתמא דתלמודא לפסוק הלכה במחיצה תלויה דמותרת בהאי דעירובין:

מיהו לשיטת החולקים קשה, ונראה לי ליישב משום דפשיטא ליה לתלמודא דר' יוסי מחמיר בשבת אפילו באיסור דרבנן יותר מבסוכה דאורייתא דהא בסוכה דאורייתא משמע דלכו"ע במחיצה שלישיית או רביעית סגי אפילו בטפח ואילו גבי לחי למבוי שאינה אלא מדרבנן, אפ"ה אשכחן לר' יוסי בסוף פ"ק דעירובין [יד, ב] דבעינן לחי של ג' טפחים ולא סגי ליה בטפח, כנ"ל:

כו' כן פירש בקונטרס כו' עד סוף הדיבור. ולכאורה יש לתמוה במאי נחלקו אבות העולם בזה אי שייך איסור אהל במחיצה לבד או לא, ותיפוק ליה דאפילו אי לא שייך איסור אהל אפ"ה שייך ביה איסור בנין דהא אהל גופא לא אשכחן לה דהוה מלאכה בפני עצמו דהא לא חשיב לה בל"ט מלאכות ועל כרחך דתולדה דבונה הוא, וא"כ איסור בנין לעולם חמור מאיסור אהל, לכך נראה דעיקר כוונת רש"י במה שכתב בכמה דוכתי דמחיצה בלא גג לאו אהל הוא היינו משום דעיקר החילוק שכין בנין לאהל היינו דלשון בנין שייך בבנין קבוע שמתקיים לימים רבים, מה שאין כן אהל לגבי בנין הוי בנין עראי, אלא דאפ"ה חייב משום תולדה דבונה כיון שדרך אהל בכך, ועוד יש חילוק אחר ביניהם דלשון אהל היינו מלמעלה. שמאהיל על האדם ועיקר עשייתו לכך מה שאין כן בנין שעיקר בנין היינו במחיצות, וא"כ לפי זה מצינו למימר דיפה כתב רש"י כאן ובכמה דוכתי דאין איסור במחיצות עראי במחיצות בלא אהל כגון פריסת סדינא דהכא וכהאי גוונא בהך דפרק כל גגות [עירובין צד, א] דא"ל שמואל נגידו לי גלימא דכל הנך מחיצות של סדינים אין דרך בנין בכך, ועוד דלא נעשו כלל לשם קיום אלא לפי שעה דרך עראי בעלמא וכיון דאיכא תרתיה לגריעותא, משום הכי מותר מה שאין כן באהל שעיקר עשייתו וחייבו אינו אלא דרך עראי לגבי בנין, ומשום הכי אסור בכל ענין אפילו לא עביד אלא לצניעותא בעלמא דאכתי אסור מדרבנן כמו כל בנין מן הצד או כלאחר יד דאסורים מדרבנן כיון דליכא אלא חדא לגריעותא. נמצא דלפי זה הך סוגיא דפרק התלון [שבת קכה, ב] הוי מצי רש"י לפרש אפילו בחלון שבמחיצה כיון דפקק זה של החלון הוי דרך בנין ממש כדמשמע שם כל הסוגיא וכן משמע להדיא שם בפרש"י [ד"ה שאין] בהך דהכל מודים גופא ע"ש אלא משום דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דר' יוחנן הכל מודים שאין עושין אהל עראי קאי אפלוגתא דר' אלעזר ורבנן בהך דפקק החלון גופא ונקיט לה ר' יוחנן בלשון אהל, א"כ על כרחך בפקק החלון נמי איירי מלמעלה דשייך ביה לשון אהל ור' יוחנן גופא נמי נקיט לה באהל דוקא דהוי מלחא דפסיקא דאפילו לצניעותא בעלמא אסור, כן נ"ל בכונת רש"י אף לפי הגהות מהרש"ל בסוף פרק כל הכלים בהך דפקק החלון שהגיה בלשון רש"י דהוי למעלה בגג ולא מן הצד, ונראה דעיקר הגהתו יצא לו ממה דמשמע להו להתוספות בשיטת רש"י. מיהו למאי דפרישית אין צורך להגיה כלל בלשון רש"י, אלא דברי רש"י מתפרשים כפשטן דאיסור פקק החלון היינו משום בנין ממש כיון דדבר קבוע

165. ובעמק סוכות כ' דמרבירי רבנו דכ' דלמ"ד מחיצה תלויה לאו מחיצה הוי רה"י דאורייתא מוכח דס"ל דמאי דלא מהני מחיצה תלויה הוי מדאורייתא, וע"ע בשפ"א ובעמק סוכות שכי' שאין כוונת רש"י שייך איסור דאורייתא במקום מחיצה תלויה לרף מ"ד אלא כוונתו דרבנן אסור מחיצה תלויה משום דלא נראה לאינשי מחיצה ועי"ז יבואו להתיר בלא מחיצה כלל דאיכא איסור סקילה. 166. ובעמק סוכות תמה ע"ד

פני יהושע התקן זה ה"ה
מכון ת"א 1911

כפירוש שני שכתב רש"י כאן כמו שכתבו שם המפרשים, משום הכי איצטריך רש"י לפרש כאן דעל כרחק אין לפרש כאן דא"כ לענין אויר נמי ליחכשר, כן נ"ל וק"ל:

בגמרא אמר רבה כו' ואמינא להו אנא כו' סכך פסול נמי לא לפסול אלא כד' אמות. דתנן בית שנפתת כו'. ולכאורה יש לתמוה דלמאי דלא אסיק אדעתיה השתא דטעמא דמתניתין הוי משום דופן עקומה אלא משום דסכך פסול אפילו באמצע אינו פסול אלא כד' אמות, א"כ מאי קתני בכולהו כבי דמתניתין דבכותל תליא מילתא דהכי משמע נמי כסיפא לישנא דהקיפופה וטפי ה"ל למתני בהדיא דסכך פסול פסול כד' אמות דהוי משמע בין באמצע בין סמוך לכותל, מה שאין כן השתא לפי לשון המשנה משמע להדיא דבכותל תליא מילתא וע"כ היינו משום דופן עקומה, ויש ליישב דלענין סכך פסול באמצע פסול כד' אמות כל הסוכה ואפילו תחת הסכך הכשר דהא לקושטא דמילתא סכך פסול אינו פסול באמצע בין כד' טפחים בין כד' אמות למר כדאית ליה אלא דוקא בענין שסכך הפסול מתחיל מדופן האמצעי עד נגד הפתח שכנגדו כמו שכתבו התוספות בד"ה אויר פוסל כו' דבכהאי גוונא ודאי פסולה כל הסוכה אפילו תחת סכך הכשר שבצדדים דהא ליכא אלא שתי דפנות לכל צד, מה שאין כן היכא שסכך הכשר הוא סמוך לדופן האמצעי או שיש קצת מחיצה רביעית בצד הפתח דבכהאי גוונא ודאי הסכך הכשר נשאר בהכשר כיון שיש לו ג' דפנות משום הכי קתני במתניתין אם יש בין הכותל לסכך ובסיפא נמי לישנא דהקיפופה דבכהאי גוונא ודאי פסולה כל הסוכה כיון שהפסול מקיף את הכשר מכל צד, כן נ"ל:

הוא וכדפרישית כן נ"ל ודוק היטב¹⁶⁷. ובפרק כל הכלים הארכתי יותר ועיין שם בספר מגיני שלמה למורי זקני ז"ל:

בא"ד ובפרק כיצד משתתפין גרם בקונטרס כמו שכתוב בספרים כו' עכ"ל. כך היה כתוב בגירסתם לפירוש רש"י אבל הר"ן ז"ל העיד שראה דרש"י בפרק כיצד משתתפין גם כן מחק מן הספרים האי דהכל מודים וגרס נמי כי הכא. ומה שהקשו התוספות עוד מהך דפרק מי שהוציא אוהו ממילא נתיישב לפי מה שכתבתי בסמוך דרש"י גופא מודה דבמחיצה בלא אהל בדרך עראי נהי דלא שייך ביה איסור אהל שייך ביה איסור בנין כמה שדרכו בכך, וא"כ לענין דופן סוכה דבלאו הכי לא הוי אלא בנין עראי להכשיר הסוכה ומשום הכי אסרינן לה התם משום בנין עראי כן נ"ל:

בגמרא מהו דתימא חד לבוד אמרינן תרי לבוד לא אמרינן. הקשו בתוספות דהא נמי פשיטא דמכשרינן לעיל קנה פחות מג' ותירצו בדוחק, ולעני"ד נראה דודאי היכא שכל הלבודין בענין אחד לא שייך לחלק בין חד לתרי ואפילו טובא כיון שדרך מחיצה בכך לעשות מחיצה של קנים או של חבלים. בשו"ע, מה שאין כן בהך מחצלת דאימי שהלבודין הן בשני עניינים אחד למטה ואחד למעלה והנך אינן בטעם אחד דלבוד דלמטה היינו משום דכל פחות מג' כארעא סמיכתא דמי ולבוד של מעלה הוא מענין אחר כגוונא דגוד אסיק או חבוט רמי ומשום הכי הוי סלקא דעתין דלא אמרינן לבוד דכי האי גוונא אמרינן נמי בפ"ק דערובין לענין חבוט ולבוד ע"ש¹⁶⁸, כן נ"ל:

[יז, א]

במשנה הרחיק את הסיבוך פסולת כו'. ופירש"י מכאן אני אומר ומפרש הא דאמרינן כו' אמרי' דופן עקומה כו' היינו דחשבינן לסכך כו' ואיני מפרש כו' עד סוף הדיבור. ונראה דמה שהוצרך רש"י ז"ל להביא ראיה על פירושו בזה אע"ג דבלאו הכי משמע דפשטא דמילתא הכי הוא דלשון דופן עקומה בכולהו כבי דמתניתין היינו בענין זה דחשבינן לסכך הסמוך לדופן כאילו הוא מן הדופן, אלא משום דלעיל בריש מכילתן [ד, א] גבי הא דבנה איצטבא בסוכה שגבוה למעלה מעשרים דמקשינן התם מאי קא משמע לן דאמרינן דופן עמוקה היינו הך דמהתם הוי משמע לפום ריהטא

אלא דאכתי קשה דלמאי דלא אסיק אדעתיה השתא טעמא דדופן עקומה א"כ כל הני תלת כבי דמתניתין למה לי למיתני דהא לא שייך הך צריכותא דלעיל דמחיצות להכי עבידי אלא לענין טעמא דדופן עקומה וצ"ע לישב ודוק¹⁶⁹. ועיין מ"ש בזה לעיל בסוגיא דמסכתין בנסרים [יד, א ד"ה נתן] בלשון רש"י ז"ל:

[יז, ב]

בסורא אמרו כו' בנהרדעא מתנו כו' ורב אמר בין באמצע בין מן הצד כד' אמות. וכתבו הר"ן והריטב"א ז"ל

רבנו דלעיל בוף ט"ז ע"א בתוד"ה פרוץ משמע מד' רבנו דעיקר פלוגתיהו איירי מדאורייתא דלא כמ"ש כאן. 167. וכן היא גירסת הרשב"א והר"ן שם בדברי רש"י, וכ"כ בערולי"ג. 168. ובערולי"ג תמה ע"ד רבנו דבמה שכתב דלבוד למטה מהני משום דכארעא סמיכתא דמי והביא מד' הריטב"א בסוגיין דכ' דאין לפרש ולבוד מהני משום דהוי כסמוך דא"כ בצרה לה המחיצה פחות מי' אלא מהני משום דהוי כסתום וכן במשי"ב רבנו דלבוד למעלה מהני משום חבוט רמי דמהני כאילו הסכך מונח למטה דא"כ נמי בציור הדופן מגובה"י וכן מטעם גוי"א ליכא למימר דהא כתב הריטב"א לעיל במתניתין ד"ה המשלשל דלא אמרינן גוי"א אלא במחיצה גבוהה"י ובהכרח דהא דמתני הלבוד משום דהוי כסתום וא"כ דמו שני הלבודין להדיא, וע"ע משי"ב בזה בברכת אברהם, וע"ע בערולי"ג ובמרחשת ס' ט"ז משי"ב לתרץ קושיית התוס'. 169. ועיין בערולי"ג ובספר החיים להגר"ש קלוגר ס' תרל"ב ס"א משי"ב לתרץ בזה.

המנעול לתוך חור שבכותל או שבמפתן, דהא לא נעשית המנעול לצורך שיתחבר להבית, אלא תכליתו לסגור את הדלת שלא יבואו ויצאו דרך שם, משום הכי ליכא עלה שם בונה כלל וכמו שנתבאר לענין נגר וכו', דכל שאינו מבטלו להחזיר שיהא מוסיף על הבנין אין עליו שם בונה, כמו כן בזה המנעול המחובר להדלת וסוגר על ידו הדלת לא הוי שם בונה עלה.

נקב בקרקע או בכותל

→ **כתב הרמב"ם** (פ"י הל' י"ד) העושה נקב כל שהוא בלול של תרנגולים כדי שיכנס להן האורה חייב משום בונה ע"כ. ושם (הל' ט"ו) כתב וז"ל והעושה נקב כל שהוא בין בעץ, בין בבנין, בין במתכות, בין בכלים, הרי זה תולדת מכה בפטיש, וחייב ע"כ. וכן כתב בפרק כ"ג (הל' א') העושה נקב שהוא עשוי להכניס ולהוציא כגון נקב שבלול התרנגולין וכו' הר"ז חייב משום מכה בפטיש ע"כ. ולכאורה דבריו סתראי ניגהו, דבתחלה כתב דחייב משום בונה, ואח"כ כתב דחייב משום מכה בפטיש. ובלחם משנה (פ"י הל' י"ד) כתב לבאר דמה שכתב הרמב"ם דחייב משום בונה, הכוונה אפילו משום בונה, וגם חייב משום מכה בפטיש, דגם בהל' י"ד מיירי הרמב"ם בנקב שעשה להכניס ולהוציא אף שכתב כדי שיכנס להן האורה, דהא וודאי דלא שייך איסור בנין כי אם כשהנקב עשוי להכניס ולהוציא, ומדבריו משמע דאפילו בבנין המחובר ליכא מלאכת בונה כי אם בעשוי להוציא ולהכניס עיי"ש בלחם משנה בקושייתו (וע"ע צמלאכת מכה בפטיש אום צ' נזה).

אבל המג"א (סי' ט"ז ס"ק ג') כתב ליישב דיש לחלק בין עושה נקב בבנין של קרקע ובין עשיית נקב בכלים שאינם מחוברים לקרקע, דבעושה נקב בלול המחובר לקרקע

כתב הרמ"א (סי' מרכ"ו ס"ג) לגבי גגות העשויות לפתוח ולסגור, דשרי לסגורן ולפתחן ביום טוב אם יש להם צירים שסוגר ופותח בהן, ואין בזה לא משום סתירה ובנין אהל ביו"ט. ועי' שם בדרכי משה (ס"ק א') הטעם מידי דהוי אדלת של בית סוכבת על צירים שפותחין וסוגרין בהם, ולית בהו חשש איסור. והיינו נמי מזה הטעם כיון דאינו עשוי להיות מוסיף על הבנין, אלא לפתוח ולסגור. ועי' במג"א (סי' ט"ז ס"ק ו') בדין אותיות הכתובים על חודי הדפים, שהביא שם דכתב בתשובת הרמ"א (סי' קי"ט) להתיר לפותחו בשבת, דהוי כמו דלת העשוי לפתוח ולנעול ע"כ (ועי' צדנינו מלאכת כומץ אום ט"ז). וכתב על זה החזון איש (סי' ס"א סק"א ד"ה וצלומויות) וז"ל נראה [דכתיבה ומחיקה] לא דמי לבנין, דהתם עיקר שם בנין הוא קביעות, והמניח אבן ואין מבטלו לאו כלום הוא, ואם מבטלו חייב משום בונה כדאיתא (שס ק"צ ע"ג), אבל כותב על מנת למחקו הוי כותב עכ"ל, הרי נמי כסברא הנ"ל דכל דאינו מבטלו להבנין אין עליו שם בנין כלל.

ומצינו דוגמא לזה עוד בכמה מלאכות דאם אינו עושהו לתכלית של המלאכה כלל, אין עליו שם מלאכה כלל, ולא מיקרי אף מלאכה שא"צ לגופה, ופטור אף לר' יהודה, והארכנו בזה בדברינו (מלאכת טומן אום י"ד), ושם מבואר הסברא בזה באורך ע"ש.

סגירת מנעול בדלתות הבית שלנו

ועל פי זה נראה דדלתות הבית שלנו הסובבים על ציריה הרגיל, וקבוע בה מנעול לסגור ע"י הדלת, אפילו אם אין דרך לפתוח אותו הדלת אלא לעתים רחוקות מאוד, אפילו הכי ליכא איסור לסגור את המנעול או לפתחו, אף דע"י שסוגר את המנעול נכנס

שוי לצורך נעילת לא פתיחת ונעילת זם לעולם להיות איסור מה"ת, דהא המחובר, וכן כתב "ג סעיף צ') דמשום דאינו מבטלו שם. ים בעלמא דבנין (א) שרי, והיינו נמי לא לצורך פתיחה כל שאינו מבטלו

החלון (שס ונדף) הוא לוח או שאר דנמי אינו מבטלו בפתיחת החלון : אור וזו דעתו

מבואר בהני דינים [דסגי בכל אחד ית, שיהא מותר וכן בקנה צריך איזה צריך שיהא קשור ו שיהא להנגר בית לית בהו אלא איסור לו שם רק לצורך זכי סגי בהתיקונים ויחזי כבונה, דבהכי ולא עשוי להכניסו זורת כלי, ואין דרך גולם, וכן הוא לשון (ס"ג).

כל דמתוך מעשיו מהבנין רק לפתוח יא, וכעין סברא זה

ספר ט"ו מלאכות

הלק

בר"צ ז ת"ת קאמן אטמאן זא"א

חייב אפילו אינו עשוי להכניס ולהוציא, דכיון
 דהוא מחובר לקרקע חיובו משום בונה,
 ובבונה חייב אף בנין כל שהוא בין להכניס
 בלבד ובין להוציא בלבד, ובוזה מיירי הרמב"ם
 (נפ"י הל' י"ד) שכתב העושה נקב כל שהוא וכו'
 כדי שיכנס לתן האורה חייב משום בונה, והיינו
 נקב שיכנס לבד האורה ולא להוציא. ומה
 שכתב בהל' ט"ז דחייב משום מכה בפטיש
 כוונתו דבבנין איכא גם כן מכה בפטיש אם
 הוא להוציא ולהכניס, ויען דכולל שם דברים
 שאינם מחוברים לקרקע, משום הכי סתם וכתב
 מכה בפטיש דעל זה חייב אפילו בעושה הנקב
 בתלוש כגון בכלים. כן ביאר הפמ"ג (סס)
 שיטת מג"א ע"ש, ועי' חתם סופר (מיושיו סנה
 ק"ג ע"ג ד"ה הרמב"ם) מה שכתב בענין זה, ולפי
 דברי הפמ"ג מיושב שפיר דברי המג"א.

ע"י כל פנים חזינן דכל תיקון בקרקע חייב
 משום בונה אף בנקב שאינו עשוי רק
 להוציא או להכניס בלבד, אף שאינו מחבר
 ומוסיף כלום על הבנין, ולפי זה בעושה נקב
 בתוך הקרקע או בכותל המחובר לקרקע, כגון
 כדי שיצאו המים דרך הנקב מן החצר (עי' שו"ת
 רשד"ס סי' ה', מג"א סס), וכן קודח דהיינו
 שעושה נקב בכותל עץ או אבן לתקוע בו יתד,
 חייב משום בונה על עשיית הנקב, דהועיל
 להבנין שיוכל לתקוע יתד בהחור (עי' גמרא סס
 ק"ג ע"א, ונרש"י ד"ה בשלמא לרנ). וכן כל תיקון
 שעושה בקרקע חייב משום מלאכת בונה מן
 התורה. L

תיקון קרקע ואשווי גומות

א) איתא בגמרא (סנה ע"ג ע"ג) היתה לו
 גבשושית [תל קטן, רש"י] ונטלה,
 בבית חייב משום בונה וכו', היתה לו גומא
 וטממה, בבית חייב משום בונה וכו' ע"כ.
 ופירש"י בבית, שייך בנין שמתכוין להשוות

קרקיעתו ע"כ. הרי דבוזה גופא שהוסיף עפר על
 גבי קרקע וביטלו שם לעולם חייב אף דלא
 חיברו עם טיט, והיינו כיון שעושה תיקון בגוף
 הקרקע יש בו משום בונה מן התורה.

ובמתני' (עיונין ק"ד ע"א) איתא בוזקין
 [מפזרין, רש"י] מלח על גבי כבש
 בשביל שלא יחליקו [מפני שחלק הוא,
 וכשהגשמים נופלין עליו הוא מחליק, רש"י].
 ומקשה בגמרא במקדש אין במדינה לא,
 ורמינהו חצר שנתקלקלה במימי גשמים, מביא
 תבן ומרדה [שוטח, רש"י] בה, ומשני שאני
 תבן דלא מבטיל ליה ע"כ. ופירש"י דתבן
 דמידי דחזי למאכל בהמה לא מבטיל ליה
 התם, אבל מלח משנדרס ברגל לא חזי,
 ומסתמא מבטיל ליה, ובמדינה אסור ע"כ.
 וע"ש בגמרא דמדמה שם דין מוסיף על בנין
 בית המקדש למלאכת בנין בשבת לזרות עפר
 או תבן על פני קרקע שלא יחלק בגשמים,
 ובדבר דמבטלי ליה התם אסור משום מוסיף
 על בנין בית המקדש, ובשבת יש בו משום
 בונה.

והא דאסור משום בונה במפזר המלח,
 פירש"י (סס ד"ה ללא) משום אשווי
 גומות ומחליק את פני הקרקע, והובא טעם זה
 במג"א (פוס"י ט"ג ס"ק י"ז), אבל הב"ח (סס)
 כתב דאיכא גם משום מוסיף על הבנין ע"ש.

ובאמת יש נפקא מינה בין ב' טעמים הללו,
 דאשווי גומות לא שייך כי אם
 בקרקע שאינו חלקה כלומר שיש בה גומות,
 וע"י שמפזר ומוסיף עפר ע"ג קרקע נחה העפר
 בתוך גומות הקטנות, אבל משום מוסיף על
 הבנין נראה דאיכא אפילו באופן דליכא גומות
 ולא משהו פני הקרקע, אפילו הכי זה גופיה
 דמוסיף עפר על הקרקע ומבטל ליה התם, חייב
 משום בונה. וא"כ נראה ממה שכתב המג"א רק

הטעם דאשווי גו
 שאינו חלקה, משנ
 חלקה אסור, אבל
 ליה התם אין בו
 להמג"א דיש בוזה

ובן מבואר לכא
 (סס) הביאו ז
 (התניא) לפיכך ה
 מביא תבן וזורה
 וכו', אבל לא יזרו
 שנראה כאילו כ
 וכיון שמבטלו ע
 בחצר שנתקלקלו
 לזרות בה אפילו
 מתכוין להשוות
 משום בונה אף
 שנתקלקלה ומתי
 להשוות פני הקו
 מותר, וא"כ לכ

אמנם נראה ג

בין אי
 דאשווי גומות,
 אלא כשמתדבק
 עם הקרקע ע"י
 בוזה, אבל מש
 בקרקע אפילו
 כיון דמתמלאו
 גומות וחייב ע
 מה שכתב הכ
 החצר או לא, ו
 אל הקרקע, ו
 אשווי גומות
 שלא יחלק מ
 של אשווי גו
 וכדומה דמו

בנין - אוהל

7 ← **ג) כתב הרמב"ם** (פרק י' הל' י"ג) העושה אוהל קבוע הרי זה תולדת בונה וחייב, ובפרק כ"ב (הל' כ"ז) כתב וז"ל העושה אהל קבוע חייב משום בונה, לפיכך אין עושין אהל עראי לכתחלה וכו', גזירה שמא יעשה וכו' אוהל קבוע ע"כ. ושם (נהל' כ"ט) כתב כל אוהל משופע שאין בגגו טפח וכו', הרי זה אהל עראי והעושה אותו לכתחלה בשבת פטור ע"כ. הרי דעשיית אוהל הוי רק תולדת בונה, וצריך שיהא עכ"פ רחב טפח (עי' פמ"ג סי' שט"ו מ"ו סק"מ ד"ה דע). ודלא כמו באב מלאכת בונה דחייב אפילו בונה כל שהוא וכנ"ל (א"ת א'). וא"כ צריך לדעת אימתי הוי רק תולדת בונה דחייב רק בעושה אוהל רוחב טפח, ואימתי חשיב אב וחייב אפילו בכל שהוא.

6 → **ז) נראה** לומר על פי מה שביארנו דחייב בונה הוא דוקא כשמחבר האבנים לקרקע ע"י טיט או עפר וכדו' וכן בכל כיוצא בזה, דלא מחייב משום בונה אלא באם מחבר איזה דבר לקרקע או לבנין כותל המתובר לקרקע, אבל בעשיית אוהל אינו מחובר לקרקע, רק עשיית האהל הוא שקושר טלית פרוסה על גבי ד' קונדסין, והקונדסין עצמם אינם מחוברין לקרקע, משום הכי לא הוי בכלל אב מלאכת בונה עצמו רק תולדה דבונה, ולהכי אמרינן גם כן דשם אהל ליכא כי אם כשיפרוס עכ"פ הטלית לרוחב טפח. וע"י לשון השו"ע התניא (סי' שט"ו ס"א), דמשמע גם כן על דרך שביארנו דהקונדסין אינם מחוברין כלל לקרקע, ואם עשו להתקיים מיקרי אהל קבוע וחייב, ומקור דבריו מלשונו של רש"י (שנת קכ"ה ע"ב ד"ה שאין ע"ש. וכן נראה מדברי שו"ת עטרת חכמים (סי' ו') ע"ש שהאריך.

ובזה יובן על נכון דברי הפני יהושע (סוכה ט"ז ע"ב מו"ה פרטו) שכתב וז"ל, איסור

אוהל לא אשכחן דהוי מלאכה בפנ"ע, דהא לא חשיב ליה בל"ט מלאכות בפנ"ע, רק תולדות בונה הוא, וא"כ איסור בנין חמור מאיסור אהל וכו', דעיקר החילוק שבין בנין לאוהל דלשון בנין שייך בבנין קבוע ומתקיים לימים רבים, מה שאין כן אוהל לגבי בנין הוי בנין עראי, אלא דאפילו הכי חייב משום תולדת בונה, כיון שדרך אוהל בכך עכ"ל. וכשנעמוד על עומק כוונת פני יהושע נראה דודאי לדינא דין תורה אין בנין חמור מאוהל, דהא תולדה דבונה הוא, והתולדה בכל מקום כמו האב כמבואר בכמה מקומות (עי' שנת ט"ז ע"ב). רק כוונתו לבאר אמאי עשיית אוהל נקרא בשם תולדה, ועל זה ביאר דאופן עשייתו לא הוי קבוע כל כך כמו בונה, וחדא לגבי חבירתה מקרי עראי. ועל פי דברינו מובן היטב כוונתו, דבונה הוא כשמחבר דבר אל הקרקע, מה שאין כן משום אוהל חייב על מה שמחבר הקונדסין והסדין פרוס על גביו, אף שאינם מחוברין כלל לקרקע משום הכי חשיבי רק תולדה.

7 הנחה בלא חיבור, לסכך סוכה ביו"ט

ג) כתב הפמ"ג (סי' שט"ו מ"ו סק"מ) וז"ל ומהו אוהל קבוע ואהל עראי, הנח אב מגיח סדין על ד' קונדסין וקושר שם, או בלא קשירה שיהיה שם לזמן מרובה, זה הוה אוהל קבוע וחייב חטאת, והיינו כל שיש בו רוחב טופח על טפח וכו', ואף מחיצה מהצד קבוע, אפשר טפח על טפח חייב, וע"י סי' שיי"ג במג"א (סק"ז) ובסי' שט"ו (סק"א) עכ"ל. הרי דס"ל דאף בפרוס סדין בלא קשירה חייב משום בנין אוהל, אם בדעתו שיהיה שם לזמן מרובה. ומהאי טעמא פסק (סי' שט"ו א"א ס"ק א') דאיכא איסור תורה לסכך סכך הסוכה לדי ימי החג, אף שאינו מחבר הסכך אלא הנחה לבד על דופני הסוכה, אפילו הכי הוי תולדה דבונה מה"ת.

אב"ל בשו"ת עט לדחות דבר לחזור ולהניח הסכך בשבות, והאריך דבריו הנוגע לדב חייב משום בונה ה"ו, משום שמקו אחד איכא משום מקרשים שמחבר יתירות, אזי אף א שחיבר יחד הקר' וכתב שם לבאר חלקים של בנין, לכולי עלמא איכ רש"י (שס ע"ד ע"א בונה בכלים כלל באינו כלי וודאי מלאכת בונה, רק שם בונה בכלים בגבורה ואומנות ס"ק י"א ע"י לקמן מקום (שס קכ"ב ע אין שם בונה ואומנות. אבל אם על ד' קונדסין א לקרקע, זה הח והקונדסין הוי או

(א) ואגב נקוף משו ישראל כמו צמנו מועיל אלא כשכנר פ צ' מוטין זה אצל זה מ"מ לא אמרינן מש להסיף עליו, א"כ י אלא על כרחך דלא כ עשיית אוהל נשנת. איסור עשיית אוהל

אבל בשו"ת עטרת חכמים (סי' ו') האריך לדחות דבריו, וכתב להתיר לומר לנכרי לחזור ולהניח הסכך על הסוכה דהוי ליה שבות דשבות, והאריך שם הרבה ואעתיק מקצת דבריו הנוגע לדבריני, וזו"ד דמצינו דמגבן חייב משום בונה כמו שכתב הרמב"ם (פ"ו ה"ו), משום שמקבץ חלקים יחד ונעשית גוף אחד איכא משום בונה, וכן אם יעשה דופן מקרשים שמחבר יחדיו את הקרשים ע"י יתירות, אזי אף אם לא חיברן אל הקרקע כיון שחיבר יחד הקרשים זה עצמו חשיב בונה. וכתב שם לבאר דאפילו במחבר יחד כמה חלקים של בנין, כגון כלי העשוי מפרקים לכולי עלמא איכא משום בונה [חוץ לשיטת רש"י (שם ע"ד ע"ז ד"ה וזי חייטיה) ליכא משום בונה בכלים כלל (עי' גנין זכלים אות א)], ומ"מ באינו כלי וודאי דחייב], דהחיבור יחד זהו מלאכת בונה, רק בכלים העשויים מפרקים אין שם בונה בכלים אלא בתנאי אם הדקן בחוזה בגבורה ואומנות (לשון הסמ"ג, מג"א סי' שי"ג ס"ק י"א ע"י לקמן שם אות ז'), וכדאמרינן בכל מקום (שם קכ"ז ע"ז ועוד) שמא יתקע, דבכלים אין שם בונה עלה אלא בתקיעת גבורה ואומנות. אבל אם פורס סדין ומחברו ע"י קשר על ד' קונדסין אפילו אין הקונדסין מחוברין לקרקע, זה החיבור שמחברן יחד הטלית והקונדסין הוי אוהל, וחייב משום תולדת בונה

אף אם אינו חיבור בתקיעה בחוזה, כיון דנבנה על גבי קרקע שאני וחשיב בנין אף בחיבור כל דהוא (עסי' ט"ט ס"ט ולקמן אות ד') ומיהו דוקא באוהל רחב טפח, דאי לאו הכי לא חשיב בנין. **ובב"ר** זה במחבר על כל פנים ב' דברים יחד → אלא שאינו מחובר לקרקע, אבל בהנחת לבנים בלא טיט אף שמונחים על הקרקע, כיון דליכא כלל שום חיבור לא יעלה על דעת שיהיה עליו שם בנין דאורייתא, ועל אחת כמה וכמה שאין בהנחת סכך שם בנין אוהל מדאורייתא, ויש להתיר להניחם ע"י נכרי לצורך קיום המצוה, כמו כל שבות דשבות במקום מצוה וכו' עכתו"ד^(א).

ובן משמע בספר ביכורי יעקב (סי' תרכ"ו ס"ק י"א) דאחר שהביא דברי הפמ"ג ומפלפל על דבריו, סיים וז"ל שיש לצדד להקל לסכך ע"י נכרי ביו"ט באין לו סוכה אחרת, דזה ודאי לא מקרי בנין ממש שיהא מלאכה דאורייתא דלא הוי אלא אוהל עראי, וע"י נכרי הוי שבות דשבות עכ"ל.

→ **והמעין** בלשון הפמ"ג מוכח אף דבפורס סדין על הקונדסין ס"ל דחייב אפילו בלא קשירה, מ"מ במחיצה מן הצד נראה מדבריו דלא ברור לו דמחייב, ולא כתב רק

(א) ואגב בסוף תשובת עטרת חכמים שם נשאר צ"ע, אחר דעכו"ם עשה סכך טפח ציו"ט, אם מותר להוסיף על זה ע"י ישראל כמו צמוסיף על טפח פרום מערב שבת (שו"ע סי' שט"ו ס"ב ע"ל אות י"ג). ולענין דיש להציא ראייה דאינו מועיל אלא כשכבר פרום הטפח מערב שבת ממה שכתבו התוס' (עירובין ק"ב ע"א ד"ה לא אמרו) דודאי דמותר למנות צ' חוטין זה אצל זה בשבת, אף דאמרינן לבוד, (עי' צמג"א סי' תק"ב ס"ק ט') ומהני לענין שיוכל להוסיף עליו בשבת, מ"מ לא אמרינן משום הכי דאסור למוטחו בשבת דלענין זה ל"מ אוהל ע"ש. ואם נאמר דגם צפורס טפח בשבת מותר להוסיף עליו, א"כ יש ענה בכל עשיית אוהל בשבת, דיכול לפרוס תחלה צ' חוטין זה אצל זה, ואח"כ להוסיף עליו בשבת, אלא על כרחך דלא המירו חכמ"ל להוסיף על האהל, אלא א"כ פרום טפח מערב שבת ומוסיף עליו דאיח ליה היכרא דאסור עשיית אוהל בשבת. ואפשר דס"ל להעטרת חכמים כיון דצטפח ראשון לא המירו אלא ע"י עכו"ם אית ליה היכרא דאיכא אסור עשיית אוהל בשבת, ומותר לישראל להוסיף עליו. אף דעכו"ם פרס הטפח בשבת, אבל לא יועיל אם ישראל צעמנו יעשה הכ' חוטין בשבת דל"ל היכרא.

ג לא
ידות
אהל
ישון
ים,
יא,
כיון
ומק
ורה
ורא,
מה:
אר:
זה
מו:
פי
ורא
יום
דין
קע

ל
נה
או
יה
כו
ד:
ג
ל
ב
ין
ק
ד
ה
ה

אפשר, משמע מזה דמספקא ליה דדלמא שאני בין גג למחיצות, ומה שצ"ע להמג"א סי' ש"ג וסי' שט"ו, הנה המג"א שם מיירי בפקק החלון דאינו עשוי לפתוח תדיר, דאסור להחזירו כמו שיתבאר אי"ה לקמן (אות ד'), ושם אינו מבואר אם הוא איסור מה"ת, ואדרבא העטרת חכמים (ס) כתב לבאר דלא מיתסר אלא מדרבנן, וכדכתבנו שם ע"ש. ואף דהעטרת חכמים ס"ל גם בעשיית הגג דלא מחייב אלא בקשירה וכנ"ל, מ"מ אפשר דבהא גם הפמ"ג מודה, וע"י מרכבת המשנה שכתב גם כן. לחלק בין עושה אוהל גג או מחיצה לענין דין תורה, [ולענין איסור דרבנן בעושה בנין עראי, מבואר בריש סי' שט"ו (ס"א) דיש חילוק בין עשיית גג למחיצות ע"ש].

← **תמצית** הדברים, א' פורס סדין על קונדיסין וקשרו להדי' קונדיסין חייב משום תולדת בונה. ב' ואם לא קשרו תליא במחלוקת העטרת חכמים והפמ"ג אם חייב עליו מן התורה. ג' ומן הצד יש לומר כולי עלמא מודי דלא הוא אוהל מה"ת בלא שיחברו שם ע"י קשירה.

← **זכר** זה בעשוי להתקיים דהוי אהל קבע, אבל אם אינו עשוי להתקיים זמן מרובה רק לשעה לא הוא איסור בונה מה"ת, וכנ"ל (אות ז') מדברי הרמב"ם (פכ"ז הל' כ"ז) דעשיית אוהל עראי בשבת לא הוא רק איסור דרבנן. וע"י להלן בדברינו (אות י"ג) הארכנו בזה במחלוקת הפוסקים אם בנין לשעה (ר"ל דעתו לסתרו) חייב או לא, ושם יתבאר דבעושה גג לבד באופן זה דהוא פורס סדין על די' קונדיסין שאינם מחוברין לקרקע, וכן העושה מחיצה לבד, לכולי עלמא אם אינו עשוי להתקיים זמן מרובה לא הוא אלא איסור דרבנן, וע"ש באיזה צורת בנין תלוי במחלוקת אם בנין לשעה הוא בנין. [ומש"כ הפרמ"ג דבמניח

סכך על הסוכה הוי איסור תורה אף שאינו אלא על ימי החג, היינו משום דס"ל דביותר מז' ימים מיקרי קבע ע"י לקמן אות י"ד].

גדר חיבור לבנין

ד) נתבאר מדברי העטרת חכמים דלא מחייב משום בונה אלא בחיבור ב' דברים יחד, ולפי זה יש לבאר אימתי חשיב חיבור שיהא עלה שם בונה, ובעטרת חכמים שם כתב בתוך דבריו דבהנחה בעלמא (כגון סכך ע"ג דופני הסוכה) בלא שום חיבור צירים, או ע"י קשר כעין טלית כפולה (ע"י לקמן אות י"ג ניאורו), ליכא בונה מה"ת ע"כ. חזינן מזה דמחלק ביסוד המלאכה בין הנחה בעלמא או אם מחברו ע"י צירים. וא"כ צריך ביאור הגדר מה נקרא חיבור ע"י ציר, ומה נקרא הנחה בעלמא.

ונחזי אנן הנה בשו"ע (סי' ש"ח ס"ט) איתא דלת של שידה תיבה ומגדל יכולים ליטלן מהם [דאין בנין וסתירה בכלים, מג"א (ס"ק כ')], ואסור להחזירה גזירה שמא יתקע (ע"י לקמן ננין נכליס אות א'), ושל לול ושל תרנגולים אסור בין ליטול ובין להחזיר, דמחובר לקרקע אית ביה בנין וסתירה ע"כ. והך דינא דדלת של שידה תיבה וכו' שאינו מחובר לקרקע אסור להחזירו מבואר ביותר בסי' ש"ג (סעיף ה'), ומבואר שם דהיינו דלת שיש לה שני צירים אחד הנכנס למעלה במשקוף ואחד למטה באסקופה, דבהכי חיישינן שמא יתקע ע"ש. ועל ציור זה כתב המחבר (סי' ש"ח) הנ"ל דאף בלא תקיעה אם דלת מחובר לבנין שבקרקע יש משום בונה, וכתב המג"א (סי' ש"ח ס"ק כ"ז) דאף חיוב מן התורה איכא ע"ש, הרי מבואר דבמחובר ע"י צירים לבנין הקרקע מיקרי חיבור, אפילו אינו תקיעה בחווק, וחייב עלה משום בונה מן התורה [ולא דמי לכלים דחייב דוקא בתקיעה וכנ"ל (אות ג') מדברי העטרת חכמים].

וכתב עוד המג"א בחלונות דמחוברין הם ע"י ס"ק ה' ללמוד דבהחזרת החלון ע"ש. והיינו נמי דהחזרת הדלת ו החלון בתוך בנין אפילו אינם תקוין דרך להוציאן וז' מדרבנן וכמו ש

עוד מצינו בזה נגר והיינו ונועלין בו הדלו קשור בחבל להד ששומטו מן החו בשבת, ופי' רש"י בשבת בונה הוא. והתוס' (ד"ה והטו) משמע שיהא בו מבטלו שם וכו' שיהיה בהחור ל הדלת [וע"י לקו ועכ"פ מבואר מלאכת בונה ד: רש"י והתוס' אף אם מבטלו שם אף שאינו מחובר בטיט, ולכאורה בונה אלא :

וצריך לומר ד חור שנ לא כמונח לבד, לקמן (אות י') שביארנו יסוד שבבנין, ד

וכתב עוד המג"א (ש"ס) שהוא הדין נמי בחלונות הבית דאסור ליטול ולהחזיר, דמחוברין הם ע"כ. וכן כתב הטו"ז (סי' ש"ג ס"ק ה') ללמוד מדין החזרת דלת הנ"ל דבהחזרת החלון לתוך הבית חייב משום בונה ע"ש. והיינו נמי במחברו ע"י צירים דומיא דהחזרת הדלת וכנ"ל, הרי דהחזרת דלת או החלון בתוך בנין קרקע בחיבור ע"י צירים, אפילו אינם תקועים חשיב בונה מה"ת. [ואם דרך להוציאן ולהכניסן תדיר איכא איסורא מדרבנן וכמו שנבאר לקמן (א"ח י"ג) ע"ש].

עוד מצינו בזה בגמרא (ש"ס קכ"ו ע"א) גבי דין נגר והיינו יתד שתוקעין בחור שבמפתן, ונועלין בו הדלת (רש"י ד"ה נגר), דאם אינו קשור בחבל להדלת, רק הוא מונח לארץ לאחר ששומטו מן החור, אסור לנעול בה את הדלת בשבת, ופי' רש"י (ד"ה והמונח) וז"ל כשתוקעו בשבת בונה הוא, ואיסורא דאורייתא הוא ע"כ. והתוס' (ד"ה והמונח) הקשו על רש"י ז"ל דאינו משמע שיהא בו איסורא דאורייתא כיון שאינו מבטלו שם וכו' ע"כ, והיינו דאינו תוקעו שיהיה בהחור לעולם, אלא עד שיחזור ויפתח הדלת [ועי' לקמן (א"ח מ') ביאור דבריהם]. ועכ"פ מבואר דבתוקע נגר יש בה משום מלאכת בונה דאורייתא, דעד כאן לא פליגי רש"י והתוס' אלא באם אינו מבטלו שם, אבל אם מבטלו שם הוי בונה מה"ת לכולי עלמא, אף שאינו מחברו כלל. להקרקע לא בעפר ולא בטיט, ולכאורה קשה דהלא לא מחייב משום בונה אלא אם מתחבר לקרקע וכנ"ל.

← וצריך לומר דכיון שתוחבין את הנגר בתוך חור שבמפתן חשיבי כחיבור לקרקע, לא כמונח לבד, ושפיר חייב במבטלו שם [ועי' לקמן (א"ח י') בדברינו לענין אשוויי גומות, שביארנו יסוד זה באורך דכל דמונח בחור שבבנין, דינו כאילו נתחבר לבנין].

אולם הב"י (סי' ש"ג) כתב לענין תריסי חניות וז"ל, והני חניות דידן שנועלים אותן בקרשים, ויש במקומם חקיקה למעלה ולמטה שהן נכנסות בו, שאין לו דין ציר לאסרו משום מחזיר ציר למקומו וכו', עכ"ל. ולכאורה צריך ביאור אמאי לא חשיב כציר כיון שנכנס לתוך חקיקה, וכמו בנגר דנכנס תוך הקרקע, והני קרשים [תריסי חניות] נמי נכנסים בתוך החקיקה ולמה לא חשיב כבנין. ולפום ריהטא נראה לומר דהני תריסי חריות היו עשויים החקיקה רחבה הרבה, דהא היו מוציאין ומכניסין תמיד את הקרשים בכל יום, משום הכי לא חשיבי כחיבור לקרקע בנותנו בתוך חקיקה רחבה, דאינו מהודק כלל והוא נע ונד, ולא נחשב החקיקה כמו חיבור ציר, ואף דבחיבור לקרקע אפילו אינה תקועה בחוזק חשיב בנין, מ"מ צריך שיהא לו חיבור קצת עכ"פ להיות קבוע שם, אבל בדאיכא חקיקה רחבה ואינו קבוע כלל, לא חשיב רק כהנחה בעלמא.

ואפשר דזה נמי כוונת הפמ"ג (ש"ס מ"ז) ס"ק ד' שכתב וז"ל, והנה פקק החלון לזמן מרובה אם עשוי כעין ציר וחקיקה וכדומה, אפילו לזמן מרובה שרי ע"כ. והיינו דהחקיקה עשויה כעין ציר דבתוך החקיקה נכנס הפקק החלון במקום ציר, אבל החקיקה רחבה ואינו מהודק כלל כדי שיהא באפשרות להוציאו ולהכניסו בקל, לא מקרי כלל ציר ומותר להחזירו בתוך החקק אפילו לזמן מרובה.

ועיין בדברי המג"א (סי' ש"ג ס"ק ז') לענין פקק החלון העשוי מעץ וממלא נקב החלון על ידי הפקק, דמבואר בדבריו דאם אינו עשוי לפתוח אלא לעתים רחוקים, אסור לפתחו ולסגרו בשבת כיון שקבוע שם, וציין למה שכתב כסי' שט"ו, ושם כתב כן המג"א

א
ב
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
יז
יח
יט
כ
כא
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג
לד
לה
לו
לז
לח
לט
מ
מא
מב
מג
מד
מה
מו
מז
מח
מט
נ
נא
נב
נג
נד
נה

(ס"ק א') בשם הר"ן (עי' מהנה"ט דמגיה רש"י) דהוי כמו דלת שבמוקצה [והוא דלת הפתוחה לרחבה שאחורי הבתים ואין משתמשים בה תדיר, ואין בעל הבית חושש לעשות לה דלת תלויה כראוי, אלא זקופה כנגד הפתח וכשהוא פותח מטילה לארץ (רש"י עירונין ק"א ע"א ד"ה הלמ)] המבואר בשו"ע (סי' שי"ג סעיף ג'), דאסור לנועלו בשבת, ושם לא הוי אלא בנין מדרבנן, משמע מזה דהוא הדין נמי בפקק החלון דנמי לא מיתסר אלא מדרבנן, וכן העלה העטרת חכמים (שס) בדעת המג"א דאין הכוונה דחייב מה"ת בסותם חלון כזה, דהא כיון דלא חיברו אל הבנין לא שייך בונה מה"ת, ורק אם מחברו עם צירים אל הבנין אפילו ברפוי [דברקרקע לא בעינן תקיעה בחוזק, ומ"מ חיבור בעין חשיב בונה, מה שאין כן בהנחה בעלמא ליכא בונה כלל מה"ת, ורק מדרבנן מיחזי כבונה כיון שאינו עשוי לפתחו ולסגרו תמיד.

ומיהו נראה דזה דוקא אם אינו נכנס תוך חלל נקב של חלון, ומשום הכי ליכא בזה משום בונה מה"ת, אבל אם נכנס לתוך חלל המתאים להחלון, ועל ידי זה נתהדק קצת שם זה עצמו הוה החיבור, וחייב עליו משום בונה כמו כנגד הנ"ל דאם מבטלו שם חשיב בונה, וכן מבואר להדיא בתוס' (נ"צ י"ע ע"ב ד"ה היא) דאם פקק את החלון בחתיכת חרס ומבטלו שם חייב משום בונה ע"ש, ועי' שו"ת אמרי יושר (מ"א סי' צ').

היוצא לנו מכל זה דחיבור ע"י צירים לקרקע אף באינו מהודק מיקרי חיבור, וכן בתוחב בתוך חור וכיוצא בו ומיהדק שם קצת נמי מיקרי חיבור, ושם בונה עליו מן התורה לכולי עלמא אם מבטלו שם. אבל אם אינו מחברו רק נכנס בתוך חור או חקיקה רחבה ואינו מיהדק כלל, לא חשיב חיבור אף דדמי למחבר עם צירים, ואין עליו שם בונה מן

התורה, [לדעת העטרת חכמים הנ"ל, וגם הפמ"ג אפשר דמודה במחיצות וכנ"ל אות ג'].

גג הבית דרא"פ סיליני"ג

ולפי זה מה דמצוי כהיום תקרת הגג של בית נעשית ע"י חיבור מכמה חתיכות רחבות הנקרא דרא"פ סילוני"ג, וכל אחד מהם מונחת בתוך חקיקה, והיקף רצועה של ברזל חשיבי ציר המיוחד לכך, דנתהדק שם קצת ואיכא בונה מה"ת לכולי עלמא כיון שמבטלו שם, אבל בלא נתהדק כלל ובקל יכול להוציאו ולהחזירו אסור עכ"פ רק מדרבנן, כמו פקק החלון העשוי לזמן מרובה דאסור מדרבנן, אבל מדאורייתא לא חשיב בונה לפי דעת העטרת חכמים ושאר פוסקים הנ"ל, ולפי דעת הפמ"ג המוזכר לעיל (שס) אפילו בכהאי גוונא הוי בונה מה"ת כיון דמבטלו לזמן מרובה.

להחזיר רשת סקרי"ן בחלון

→ **ודון** מינה עוד לענין החלונות מעשה רשת (הנקרא סקרי"ן) שיש להם חקיקה מצומצם סביב החלונות ומהודקים קצת, דודאי דחשיבי החקיקה כמו ציר, ואם מבטלו שם לזמן מרובה הוי בונה מה"ת לכולי עלמא, ואף אם אינו מבטלו אסור להוציאן או להחזירן בשבת, וכמו שיתבאר לקמן (אומ"ג) דבחיבור גמור לכולי עלמא אסור עכ"פ מדרבנן אף בשאינו לקיום.

7 לתחוב חוט עלעקטריק בתוך הנקב המתוקן

ועל פי זה יש לדון במה שתוחבין את חוט עלעקטריק בתוך הנקב המתוקן להמשיך כח עלעקטריק, וכמה פעמים נשאר שם תחוב לכמה שנים, כגון חוטי עלעקטריק של הפריזער דאינו עשוי להוציא ולהכניס, אם יתחייב עלה משום בונה כשמחברו, או סותר כשמוציאו כיון דמבטלו שם, ונפקא מינה אם

מותר להוציא בתוך החוטים בזה, דאף דנת ובגד מצינו : לפתוח ולנעול אפילו הכי דו דעל ידו הדלו מ' משום הכי וכן במה שכ הנ"ל שהם י דירה, משום לתוך ציר של חוטי עלעקטו לומר דלא ו מבטלו שם, ו לתוקע יתד נ (אומ"ג), די להשתמש על משום הכי מי שאין כן בחו הכותל אינו עלה שם בונה משום בו זרם עלעקטרי

ה) הנה על דלג אם יש עכ"פ בלא שום חני דברי המג"א פשוט דמותר לנוי, אף על איש (סי' נ"ב) הוי מוסף על וז"ל וצ"ל שו דרכן להסירן

להניחן שם אף שלא נתחבר, איכא משום איסור בנין. מיהו לשון המג"א שכתב קבועים, נראה דר"ל שישארה זמן ארוך תלוי ואין בדעתו להסירו, ואפילו הכי כתב להתיר.

ולדברי העטרת חכמים יתיישב היטיב כוונת המג"א, דכיון דלא מיירי במחברו ע"י צירים ויתידות רק תלויה על יתידות, משום הכי אף אם הוילון ישאר מונח שם מותר כשתלאו לנוי, דהרי איסור בונה מה"ת ליכא דהא לא חיברו להכותל ע"י צירים, ורק מדרבנן אסור דמיחזי כמוסיף על הבנין אם אינו פותח וסוגר תדיר, משום הכי כל דמוכחא דתולה, הוילון רק לנוי, או שאר אופנים המבוארים בשו"ע (עס ס"א ונמג"א ס"ק ז' וג') כגון שהוא נע ונד דאינו חוצץ בפני עוברים ושבים, אזי לא מיתסר אפילו מדרבנן דלא מיחזי כלל כבונה, אבל בחברו ממש עם ציר אל כותלי הבית, אין הכי נמי לא כתב המג"א להתיר אף אם כוונת תלייתו רק לנוי הבית, כיון דסוף סוף נעשית חלק מן הבנין ע"י החיבור להבנין.

אולם מדברי הפמ"ג (עס א"א ס"ק ז') מבואר להדיא דלא כדברינו, שכתב לענין היתר תליית פרכת לפני ארון הקודש שיש לה דלת, דאף אם מרחיקו טפח מן הדלת וקשרו למעלה ולמטה ע"י יתידות מותר, כיון דאינו אלא לנוי ע"ש, וא"כ לכאורה קשה בקשרו ביתידות אמאי לא חשיב מוסיף על הבנין, דהא בפורס סדין על ד' קונדסין וקשר הסדין להד' קונדסין איכא חיוב בונה וכנ"ל, א"כ יתחייב משום בונה בזה שמחבר הסדין אל כותלי הבית לנוי או כשמחברו אל הארון הקודש.

וצ"ל בדעת הפמ"ג דס"ל דדוקא בעושה אוהל מחדש, אז אמרינן דבזה עצמו שעשה חיבור ד' קונדסין עם הסדין שם בונה עלה, דע"י החיבור זה לזה נתהוה דבר חדש בעשיית האהל, שהרי כל זמן שלא העמיד הד'

מותר להוציאו בעת שנפסק זרם עלעקטריק בתוך החוטים. ואחר העיון נראה שיש לחלק בזה, דאף דנתחב בתוך נקבי הכותל לישאר שם ובנגר מצינו אם היה נעשית לישאר שם ולא לפתוח ולנעול גם התוס' ס"ל דהוה בנין מה"ת, אפילו הכי דוקא נגר שמשמש לצורך הבנין דעל ידו הדלת יהא נסגר וכדומה (עי' להלן אות מ') משום הכי שם בונה עלה דהוסיף על הבנין, וכן במה שכתבנו לענין חתיכת תקרות בית הנ"ל שהם שימוש לתקרת הגג תוך הבית דירה, משום הכי נראה דחשיב בנין בהנחה לתוך ציר שלהם, אם דרך בנין הוא כן. אבל חוטי עלעקטריק דאינם מתקנים את הבית, יש לומר דלא חשיב מוסיף על הבנין אפילו מבטלו שם, וליכא שם בונה עלה. וכן לא דמי לתוקע יתד בכותל דחייב משום בונה וכנ"ל (אות א'), דשם משמש היתר עם הבנין להשתמש על היתר לתלות עליו כליו וכדו', משום הכי מיקרי מוסיף על הבנין וחייב, מה שאין כן בחוטי עלעקטריק דמה שתוחב בתוך הכותל אינו משמש שיתקן את הבנין, ליכא עלה שם בונה ומוסיף על הבנין, ואין לחייב בזה משום בונה מה שמיוחד להעביר דרך עליו זרם עלעקטריק וצ"ע (ועי' שו"ת אבני נזר סי' רי"א אות כ"ג).

תליית וילון לנוי

הנה על פי דברי העטרת חכמים הנ"ל, דלעולם לא מחייב מן התורה אלא אם יש עכ"פ חיבור קל ע"י ציר וכדומה אבל בלא שום חיבור לא מיתסר אלא מדרבנן, יובנו דברי המג"א (סי' ט"ז ס"ק ז') שכתב ונראה לי פשוט דמותר לתלות בשבת סדינים המצורים לנוי, אף על פי שקבועים שם וכו' ע"כ. והחזון איש (סי' נ"ב אות י"ג) העיר על דברי מג"א, דהא הוי מוסף על הבנין ואיכא איסור בונה, ומסיק וז"ל וצ"ל שתלאן ברפוי שנוח להסירן וממילא דרכן להסירן עכ"ל. משמע מדבריו דאם דרך

קונדסין על גבי קרקע והסדין פרוסה על גבה, אף שכבר קשר הסדין להקונדסין לא מיקרי אהל, וע"כ עשיית האהל מחשיבו לבנין אף דליכא אלא חיבור ע"י קשר. אבל אם כבר איכא כותל וקשר לה סדין לא חשיב קשר גרידא חיבור, רק חיבור בצירים וכדומה, כיון דכבר איכא מחיצה ומה דפורס וילון מצוייר לנוי הבית איסורו רק משום מוסיף ומחבר אל האהל, בזה ס"ל להפמ"ג דע"י קשר לבד לא חשיב חיבור. ואיה"נ בחלון פתוח ושם במקום החלון קשר סדין בראשיו ועל ידי זה נסתם החלון, ואין עשויה לפתוח ולנעול חייב משום בונה, כמו בעשיית אוהל על גבי ד' קונדסין דהוי תולדת בונה, כמו כן בעושה מחיצת קבע, וכדאיתא להדיא בפמ"ג וכו"ל (א"ח ג).

ובזה יהיה מיושב נמי דלא יקשה כמה שכתבנו לעיל (ס"ז) מהפמ"ג דמספקא ליה אם חייב בפורס סדין למחיצה אף בלא קשר כל שמבטלו שם ע"ש, ולכאורה מדברי המג"א מוכח דאף בעושה מחיצה לא מחייב אלא אם קושרו עכ"פ, אבל לדרך זה שכתבנו לחלק בין תולה וילון על כותל לנוי דאינו אלא מוסיף במחיצה לתולה וילון על חלון פתוח, לא קשה מידי, ושפיר יש לומר בתולה וילון על חלון פתוח דגם בלא קשרו שם חייב במחיצה קבע, ושאני הכא במג"א דתולה על כותל ואינו אלא מוסיף על הבנין בזה לא חשיב חיבור רק בחיבור ע"י ציר וכדו' וכו"ל.

דלת שיש בו טבעת וסובבת על יתד עקום (ו) **כתב** במור וקציעה (ס"י ע"ג) וז"ל, ודלתות שלנו שעשויים בצירי ברזל, שאונקלי קבוע במזוזות הפתח נ"ל יתד עקום כאות כ" פשוטה כזה [____], ועל הדלת קבוע טבעת (כזה 0), והטבעת שקבוע בדלת נכנס לתוך האונקלי ותלויה עליו, היה נראה דמותר ליקח הדלתות ולהחזירו בשבת על האונקלי אם היה

רפויים מאוד וסובכים במהירות וניטלים בקלות, שהרי הם כתלושים ואינן אלא כתלוי במסמר, ומסיק דאם יש לחוש דיתרפה האונקלי אז אסור ליטול ולהחזיר הדלת, שמא יתקן את האונקלי ע"כ. ולפי דברינו דרק בחיבור ע"י ציר וכדומה מיקרי חיבור יובן היטיב, דלא חשיב כלל כמחובר לקרקע אלא כמונחת לבד בחור הטבעת, משום הכי לא חשיב סותר ובונה בנטילתה.

ויש להעיר בנידון זה של המור וקציעה, ממה דאיתא בשו"ע (ס"י ע"ד סעיף ו') בענין הסרת הצירים שבתביבה בשבת, דיש מחלוקת בין רבינו פרץ (הגהות סמ"ק ס"י רפ"א אות כ') ור"י מקינון (מרדכי עירובין ס"י מפ"ח) אם יש בזה איסור סתירה (ע"י לקמן ענין כליס אות ג' זי"אור פלוג'), וכתב שם המחבר דהיינו ציר הנקרא גוגזי"ש. וברש"י על התורה (מלומה כ"ו פסוק י') כתב דגוגזי"ש הוא טבעת עגול שנותנו על גבי אונקלי ע"כ, וחזינן דאפילו הסרת דלת מציר כזה בכלים יש אומרים דחשיב סותר מה שלוקח הדלת מן זה הציר, וכל שכן בדלת התלויה על אונקלי המחובר לקרקע יחשב כבונה וסותר בנטילתו והחזרתו.

ונראה דהמור וקציעה דהתיר הסרת הדלת הוא דוקא בטבעת לגמרי וכמו שכתב בלשונו, ומכיון שנשמטים בקל ובשופי לא שייך לומר דיחשב חיבור ע"י ציר כזה, וכמו שכתבנו לעיל (אות ד') על דרך זה לפרש דברי הב"י לענין תריסי חניות. מה שאין כן אם הטבעת מונח על האונקלי ואי אפשר להסירו בקל אזי דינו כחיבור ע"י ציר, ואם מחבר באופן זה דלת לבנין קרקע חשיבי חיבור ואיכא סותר ובונה, וע"י קצות השלחן (ס"י קי"ט ס"ט) בנידון כעין ציר של המור וקציעה, והעלה גם כן דלית ביה משום סותר בכלים לכולי עלמא.

חיבור וילון
על כל פנים נתו חשיב חיבור לרון מזה להתיר בקצעה קנה מת שתולין לפני הח מרובה ליכא איס הנקב, מיהו יש יתקן הא

וכן לענין וילון ב' צירים מ הנקב לתוך הבר להוציא ממנו, וב שיש חקק וממו אפשר דחשיב ו כנתחבר אל הנ להחמיר דאסור אפשר להוציאו ו עצמו הוה חיב

ובראו הכי נרא הוילון ו קציעה הנ"ל העשויים בצירי המסמר, מ"מ כ האונקלי אסור יתקן את האונקלי האונקלי רפוי וי אל מזוזות הדלת מצוי גם בוילונו ובתוכם סוכב ה מהודקים אל הו שיתקנם לחברם משו